

CRITERII ȘI POSIBILITĂȚI DE TEZAUORIZARE ȘI PREZENTARE A ARTEI CONTEMPORANE ÎN MUZEELE NOASTRE

„Sper că atît cei mai în vîrstă, cei de vîrstă mijlocie cît și cei tineri se vor lua în continuare la întrecere pentru a da poporului opere și mai bune, și mai valoroase, pentru a contribui și pe această cale la ridicarea nivelului de cultură al maselor, la elevarea spirituală, la formarea gustului pentru frumos al oamenilor, la realizarea unei vieți mai bune pe pămîntul patriei noastre“

NICOLAE CEAUȘESCU (din Cuvîntarea la întîlnirea cu participanții la Conferința Națională a U. A. P.)

Preocupările majore ale artiștilor, atît sub raportul redării unui bogat conținut de idei, cît și al aportului inovator al mijloacelor de expresie, o largă mișcare plastică grupată în jurul a numeroase filiale și cenacluri ale Uniunii artiștilor plastici răspîndite în țară, eforturile criticilor și chiar ale unor artiști pentru punerea la punct a aspectelor teoretice legate de arta contemporană, aprecierea de care se bucură în general creația plastică românească pe plan național și internațional fac tot mai necesară tratarea din unghiuri diferite și la diverse nivele a acestor realități.

„Revista muzeelor”, din dorința abordării cît mai profunde și mai specifice a realităților din muzeele țării, și-a propus — în cadrul unei mese rotunde cu specialiști și cu reprezentanți ai forurilor de decizie — o discuție pe problemele pe care le ridică reflectarea mișcării plastice contemporane în instituțiile de profil : **concepția muzeului de artă contemporană văzut ca un muzeu deschis, mobil, ogîndind viața artistică în toată complexitatea ei; Muzeul național de artă contemporană; secții de artă contemporană în muzeele existente în țară, aspectele teoretice și practice legate de realizarea acestora.**

La masa rotundă au participat : Mircea Popescu, Anastase Anastasiu, Georgeta Peleanu, Paraschiva Pojar (Muzeul de artă al R. S. României) ; Constantin Anastasiu (Consiliul Culturii și Educației Socialiste) ; Alexandru Cebuc (Comitetul pentru cultură și educație socialistă al municipiului București) ; Amelia Pavel, (Institutul de istoria artei al Academiei de științe sociale și politice) ; Ovidiu Maitec (Uniunea artiștilor plastici) ; Florica Postolache (Muzeul de artă Constanța) ; Nicolae Itu (Muzeul de artă modernă și contemporană Galați) ; Lucian

Roșu, Iuliu Buzdugan, Tereza Sinigalia („Revista muzeelor”).

Discuțiile s-au desfășurat liber, în cadrul larg al unui punctaj prestabilit, ale cărui capitole formează și structura materialului rezultat. Discuțiile au fost deschise de Lucian Roșu, redactorul-șef al revistei.

L. Roșu

Este prima întîlnire, în care revista noastră ridică o asemenea problemă. Dorim ca rezultatele acestei dezbateri să constituie un sprijin pentru muzeografilor noștri de artă, pentru traducerea în fapt a indicațiilor de partid, în sensul ca și în muze, indiferent de profilul lor, să se lărgescă cuprinderea tematică, pornindu-se de la prezentarea istorică pînă la reflectarea realității zilelor noastre. Asemenea dezbateri, pentru alte genuri de muze, au mai fost organizate de redacția „Revistei muzeelor”, dar de data aceasta am intenționat să abordăm **problemele muzeelor de artă, cele ale prezentării artei contemporane în muzeele noastre: dacă este sau nu necesar să existe, să înființăm un muzeu de artă contemporană cu caracter național, eum îl vedem noi, care ar fi modalitățile de realizare ale acestui deziderat.** Am apelat la dumneavoastră fiind convinși că prin părerile exprimate vom da un sprijin eficient muzeografilor noștri.

Știm că o asemenea discuție a avut loc și la Uniunea artiștilor plastici, axată în principal pe probleme de creație. A mai fost organizată o asemenea discuție la Galați, sub egida Muzeului de artă din localitate, dar vrem ca în paginile revistei noastre să publicăm un material care să deschidă o dezbateră mai largă a acestei probleme a reprezentării artei contemporane în muze. Odată cu

publicarea materialului rezultat din dezbaterile de azi — al cărei punctaj a fost realizat de tov. Tereza Sinigalia — „Revista muzeelor” va continua să publice și alte opinii, colective și individuale, poate sugestii, poate unele propuneri, care să vină să întregască cele spuse aici.

ARTĂ CONTEMPORANĂ — MUZEUL DE ARTĂ CONTEMPORANĂ

M. Popescu

Acum și aici ar trebui discutate, în primul rând, unele aspecte teoretice, reduse chiar la definirea noțiunilor „artă contemporană” și „muzeu de artă contemporană”, deci ar trebui discutată problema prezentării artei contemporane în muzee, așa cum există ele în momentul de față. După depășirea acestei faze teoretice, ar trebui să ajungem la discutarea modalităților de îmbunătățire a prezentării artei contemporane în condițiile date și să vedem ce se poate face mai bine în situația concretă. A doua mare problemă este aceea a înființării Muzeului național de artă contemporană, care nu există și care este atât de dorit, ca și discutarea ideii generale și a aspectelor practice pe care le comportă un asemenea muzeu. A treia problemă ar fi discutarea muzeelor de artă contemporană care există și a îmbunătățirii sau a dezvoltării lor corespunzătoare. Deci sînt probleme teoretice de discutat și care ar putea să ne ia multă vreme, dar eu aș dori foarte mult să le depășim pe cît posibil în această discuție și să încercăm să ne spunem părerile despre modalitățile de rezolvare practică — legat de diferite aspecte teoretice ale acestei grave probleme într-adevăr — a prezentării, în toate sensurile, a artei contemporane în muzeele existente și în condițiile date, care nu vor putea fi schimbate peste noapte, cel puțin în ceea ce privește spațiul și anume condiții materiale. Dar este evident că, și în condițiile date, se poate face mult mai mult pentru ca arta contemporană să-și poată găsi locul în instituțiile muzeale.

Al. Cebuc

Chestiunea care este foarte urgentă mai ales în etapa actuală, este însăși sesizarea teoretică a acestei probleme — a definirii — care trebuie rezolvată, ca să nu fim depășiiți la un moment dat de timp.

C. Anastasiu

Mie mi se pare că mai ales în cadrul unui muzeu de artă contemporană românească, fără a se face niște periodizări arbitrare, pot fi cuprinși cel puțin 20—30 de ani de artă românească. Cred că acest muzeu trebuie să reprezinte tot ceea ce s-a creat valoros în această perioadă. Dacă, de pildă, se poate vorbi de o artă interbelică, se poate vorbi și de o artă postbelică, o artă, să-i zicem, „a anilor noștri”, în care o generație sau mai multe gene-

rații, grupate în jurul unor personalități care au desfășurat o activitate mai îndelungată în timp sau de sine stătătoare în felul lor, a dobîndit diverse modalități expresive reflectînd un anume mod de a simți, de a gândi. Aceste generații au creat o artă a acestei epoci, cu care noi ne putem prezenta în fața istoriei, pentru că nu e un loc gol, și sînt creații demne de această epocă ; ori, un muzeu de artă modernă trebuie să oglindească exact această perioadă. Dar atîta timp cît nu este o concepție clară în lumea muzeografilor cu privire la această problemă, nu se vor putea face și achizițiile în așa fel încît acestea să oglindească, pe de o parte, faptul că arta noastră din ultimii 20 de ani conține implicații de ordin tradițional, preluate din arta dinaintea acestor ani, sau că ea vine cu niște lucruri înnoitoare, originale, în temă, în modalitatea de expresie ș.a.m.d., iar pe de altă parte că, de fapt, în această artă a anilor noștri se poate intui acest sentiment vital al continuității culturii noastre și că ea dovedește că și-a cucerit conștiința existenței ei.

N. Itu

În tot cazul este bine să se precizeze și aici, iar noi, cei care lucrăm la Muzeul din Galați, care are acest profil, vom fi foarte recunoscători, dacă dvs. ați putea, într-un fel sau altul, fie acum, fie în presă în viitor, să stabiliți, o dată pentru totdeauna, totuși, ce înțelegem noi prin artă contemporană ? De unde și pînă unde, de cînd și pînă cînd se poate vorbi de „artă contemporană românească” ? Am avut discuții îndelungate cu multe persoane asupra a ceea ce înțelegem prin artă contemporană. Bineînțeles, unii nu pot concepe arta contemporană dacă nu o iau de la Luchian încoace. Bine, spunem noi, dar totuși nu avem. Atunci, vii mai încoace. Dar cît ? Cum se poate concepe un muzeu de artă contemporană fără existența marilor artiști interbelici, spun alții. O altă problemă : dar dacă vorbim de contemporaneitate, gîndindu-ne la aproximativ 15—20 de ani în urmă, care din lucrările realizate în acești ani ar putea să intre într-un muzeu ? Poți să renunți la prezența într-un muzeu de artă contemporană a unor maeștri care au făcut o firească legătură între tradiția noastră interbelică și etapa actuală sau care au stimulat activitatea creatoare a actualilor artiști, chiar dacă unii dintre ei nu recunosc acest lucru ? Este imposibil, după părerea noastră. Pe urmă sînt cazuri singulare. Oare se poate vorbi de un muzeu de artă contemporană dacă nu incluzi pe un artist care nu mai este în viață de mult timp, de pildă opera lui Țuculescu ? Noi considerăm însă că muzeul de artă contemporană, muzeul național de artă contemporană, trebuie totuși să urmărească niște canoane clasice, dar cu niște îmbunătățiri de ultimă oră.

M. Popescu

De fapt, „muzeu de artă contemporană” nu e corect spus. Această alăturare de noțiuni ar fi o contradicție în termen. Eu nu știu ca în lume să

se spună „muzeu de artă contemporană”; se spune „muzeu de artă modernă”, nu „de artă contemporană”. Este o noțiune pe care noi am introdus-o. Muzeul de artă contemporană, dacă respectăm strict termenul de „contemporan”, este o expoziție de artă contemporană care se schimbă pe măsură ce se schimbă aspectele artei actuale. S-ar putea discuta mai bine despre un centru de artă contemporană unde se fac studii asupra artei contemporane, se înmagazinează informații. La francezi există Muzeul de artă modernă și există și Centrul național de artă contemporană, unde se fac expoziții strict de avangardă și se înmagazinează informații documentare despre arta contemporană.

În Muzeul de artă modernă din New York intră valorile clasice consacrate ale sec. XX. Cel de artă modernă de la Paris începe cu Bonnard. Tate Gallery, un interesant muzeu care face oficiul de muzeu de artă modernă la Londra în raport cu Galeria Națională, este un muzeu de artă clasică care începe cu sec. XVII, dar care are întotdeauna câteva săli, în față, prin care se intră, care se schimbă aproape de la an la an și în care sînt prezentate cele mai noi fenomene ale artei contemporane britanice. Există și o instituție mai modernă, mai de avangardă, adică un Institut de artă contemporană, care prezintă ultimele experimente în materie de artă. Vreau să spun că noi propunem un muzeu care ca atare nu prea există nicăieri, pe care nu-l avem, pentru care ne gîndim să găsim un spațiu, dar fără să fim prea lămurii care sînt diferențele între o expoziție de artă contemporană sau diverse tipuri de expoziții de artă contemporană și ceea ce ar trebui să fie totuși un muzeu, pentru că mie mi se pare, totuși, în apărarea muzeului — cu tot contestatarismul actual și așa cum se sugerează și în punctajul acesta — că nu poate să existe muzeu fără funcțiile lui fundamentale, care sînt cele binecunoscute. Pe de altă parte, am propus din capul locului să ducăm, ținînd seama de condițiile concrete. Sigur că trebuie făcută o selecție, dusă o politică de achiziții care să nu scape niciunul din fenomene, eventual pozitive sau chiar, în sfîrșit, interesante, pentru marcarea unui moment în evoluția artei sau a unui artist.

RELATIA MUZEU DE ARTĂ CONTEMPORANĂ — EXPOZIȚIE DE ARTĂ CONTEMPORANĂ

L. Roșu

Am pus acest punct în programul discuțiilor pentru a face deosebire între expoziție și muzeu, plecînd de la considerentul că obligația noastră astăzi este ca prin muzeu să teaurizăm creația actuală. Este foarte greu să spunem noi, la ora actuală, ca și în multe alte domenii, care lucrare este de o valoare capitală și care nu. Dar noi avem obligația să consemnăm fenomenul de creație contemporan, muzeul să-l teaurizeze și, indiferent de ceea ce va spune publicul, să facem o selecție.

Dar nu avem dreptul, cred, să privim cu indiferență, să trecem cu vederea niște lucrări, dacă nouă personal nu ni se par de o oarecare valoare. Adică să încercăm să salvăm, ca la un moment dat generațiile care urmează să poată să aibă o oglindă fidelă a creației unei anumite epoci.

M. Popescu

Problema de bază este aceasta : se confundă ceea ce este expoziție cu ceea ce pînă acum cel puțin se considera că este totuși muzeu. Adică, dacă există interferențe — și interferențe există — totuși, ar trebui să definim mai bine ce este prezentarea de muzeu în raport cu o expoziție de artă contemporană cu un anumit program, sau cea legată eventual de o rutină, cum sînt aceste expoziții biennale, anuale etc., care este pînă la urmă diferența teoretică și practică între aceste lucruri? dacă mai există ?

Al. Cebuc

În legătură cu expozițiile, cu diferențierea dintre expoziția de artă și muzeu, aceasta rămîne ca un atribut principal și al muzeografului, pentru că bănuiesc că toată lumea are această încredere, că orice expoziție reprezintă un prim pas spre muzeu, întrucît faptul că o lucrare trece printr-o expoziție constituie o verificare pentru a putea să intre în patrimoniul muzeului; unde se face această diferențiere, unde putem s-o stabilim, problemele ridicate de tov. Itu, ce înțelege, cum înțelege arta modernă, problemele organizatorice, acestea sînt chestiuni care rămîn să fie văzute, analizate, de fiecare muzeu în parte, de către fiecare colectiv.

N. Itu

Dorese să ridice și o problemă practică. În primul rînd nu sînt de acord cu felul în care se orientează o expoziție — și aici cer să fiu iertat de cei care lucrează direct în problemele de creație — cum vîd unii dintre artiști realizarea muzeului sau a unei expoziții. Pun lucrările cum vin, cum se întîmplă, fără nici un fel de scrupul față de investiția morală și artistică.

Pentru că muzeul și teaurizează, muzeul trebuie să transmită înspre viitor niște manifestări ale culturii actuale contemporane, nu ne putem juca cu aceste valori numai de dragul de a șoca, de dragul unui moment, supunîndu-le unor intenții. Aici se pune problema de conservare. Pe de altă parte, mai este o problemă, am ridicat-o și la Galați, o ridic și acum. Vă rog să urmăriți o lucrare care a fost expusă recent într-o expoziție personală sau colectivă. După transportul ei de colo pînă dincolo, este necesar să intre într-un atelier de restaurare. Știm ce s-a întîmplat de la impresionisți încoace, care au întrebunțat poate cele mai proaste materiale. Totuși, de la o lună la alta, simți cum pictura, de exemplu, lucrează în continuare, cad de pe ea bucăți întregi de cu-

loare. Este vorba în primul rând de a nu mai putea transmite înspre generațiile viitoare niște valori care s-au făcut acum.

A. Pavel

Cred că multe s-ar clarifica, poate că nu definitiv, dar ar fi un punct de pornire, dacă ne-am propune să deosebim ce-ar fi important să fie achiziționat de muzeele complete, să spunem, ca artă contemporană și ce este important de a prezenta într-un muzeu special. Eu aș ridica următoarele probleme: cum a spus și tov. Anastasiu, artă contemporană este într-o oarecare măsură, nu se poate aprecia pentru moment cit, legată de tradiția mai veche, dar această legătură nu se face într-o continuitate perfectă. Este important totuși ca, într-un muzeu, această continuitate să fie cit de cit surprinsă cu mai multă atenție. Și atunci problema pe care o propuneți dvs. și o ridică tov. Itu — ce facem cu Ressu? ce facem cu-maestrul? — este aceea că este foarte firesc să fie reprezentată puntea de trecere de la cei mai vechi la cei mai noi. S-ar putea presupune, pentru un muzeu care cuprinde toate perioadele, chiar într-o notă puțin forțată — aici cred că nu exagerez, e o ipoteză de lucru — această urmărire a continuității. Dar nu putem ignora nici un moment al artelor și mai ales în arta contemporană, nu aș spune „de ruptură”, eu nu cred în problema „rupturii”, dar în orice caz să expunem aportul revoluționar, care există atât din punct de vedere al expresiei, cit și din punct de vedere al genurilor. Mie acest lucru mi se pare fundamental. Și dacă într-un muzeu tradițional se urmărește să se expună în primul rând genurile majore, cam în sensul în care a fost concepută expoziția „25 de ani de artă plastică românească”, nu înseamnă că cu această expoziție ne-am atins scopul; am putut rezolva parțial problema continuității. Îl avem și pe Țuculescu, dar și unele perspective de viitor. Mă opresc însă cu expunerea acolo unde rămâne totuși un decalaj, pentru că sîntem într-un muzeu; rămâne un decalaj între ceea ce se face acum, în ceasul acesta, și ceea ce s-a făcut pînă la un moment dat, unde muzeul se oprește pe niște valori, să le zicem, semiconsacrate. Dar aportul acela revoluționar poate să fie provizoriu. Trebuie să ne oprim la un grad de perisabilitate, să luăm în considerație riscul acesta al unei oarecari perisabilități în consacarea valorilor, atunci cînd ne gîndim să constituim muzeul de artă contemporană, nu cu tot ceea ce se face, ci cu tot ceea ce ni se poate părea în momentul respectiv mai semnificativ, atît pe planul expresiei, cit pe planul multiplicității genurilor. Personal cred că deficiența mare a acestei expoziții nu a fost atît că nu a putut fi prezentat cutare sau cutare în termenul respectiv, — bineînțeles că nu era posibil din pricina unor condiții obiective —, ci faptul că au lipsit anumite genuri devenite aproape majore, cum ar fi tapiseria sau așiful, care au influențat în mod categoric dezvoltarea artei contemporane. Acestea sînt probleme care se pun în modul cel mai acut.

Le spun pentru că am apreciat în mod deosebit expoziția de la Galați ca o ipoteză, o propunere de lucru, și pentru faptul că acolo au fost incluse și obiecte și alte elemente de artă decorativă de diferite genuri, care permit să se stabilească mai limpede profilul artei contemporane. În ceea ce privește însă expunerea aceasta mai complexă, diferită, a tuturor genurilor, trebuie să spun că nici măcar n-am fi niște inovatori sută la sută. Prea des se omite acest lucru de către organizatorii de expoziții. Faptul este evident de la începutul secolului. Dacă ne uităm în cataloagele noastre românești — nu mai departe de începutul secolului sau chiar de la finele secolului trecut — constatăm de atunci includerea mobilierului, de exemplu, în Expoziția artiștilor în viață din anul 1892, adică expunerea mobilei în plin salon de pictură. O reconsiderare a acestor probleme ne-ar duce la concluzia că dintr-o dată s-ar privi altfel și raporturile dintre expoziție și muzeele de artă contemporană. Sigur că interferența trebuie să fie permanentă pentru că aș spune chiar că prima formă de muzeu de artă contemporană au fost expozițiile independenților, care la un moment dat, aproape metaforic, erau organizate vis-à-vis de cele oficiale, și la noi și în alte părți, acele expoziții care încercau să scape de prezentarea obligatorie a continuității. Nimeni n-a contestat valoarea antecedentilor prin acest lucru, dar trebuie să existe o posibilitate totuși de a prezenta niște inovații indiferent de ceea ce se leagă de tradiție, fără ca prin aceasta ea să fie contestată cu ceva. Deci, cred că problema chiar a organizării expozițiilor în perspectiva constituirii unui muzeu de artă contemporană, alături de existența unui muzeu de artă contemporană, va deveni o problemă mult mai acută și mult mai pasionantă. Cred că în momentul în care vom avea secții muzeale bine constituite de artă contemporană și, eventual, și un muzeu de artă contemporană, cred că și felul în care vor fi organizate expozițiile se va resimți de această prezentă favorabilă.

SELECȚIA PENTRU MUZEUL DE ARTĂ CONTEMPORANĂ

L. Roșu

Sînt istoric de profesie și voi face o paralelă între artă și istorie, între muzeul de artă și cel de istorie. Vedeți, muzeul de artă, secția de artă contemporană merg pe linia de a surprinde tot ce este nou astăzi în viața noastră, tot ce reprezintă o realizare, tot ce este pozitiv în toate domeniile de creație. Asta nu înseamnă că dacă surprindem această multitudine de fenomene, toate aceste fenomene o să fie considerate la un moment dat ca reprezentative pentru epocă și că noi le includem în expoziția de bază a unui muzeu. Dar ele sînt un material de studiu pentru fondul documentar al muzeelor. Urmează ca, bineînțeles, pe parcurs, pe măsură ce anumite aspecte capătă caracteristica de reprezentativitate pentru epoca res-

pectivă, acelea să fie introduse în expozițiile de bază ca fiind concludente pentru un anumit salt valoric. O comparație din arheologie : noi stringem toate cioburile, toate piesele de pe un șantier arheologic, stringem și depozităm totul. Dar asta nu înseamnă că totul este caracteristic, totul este valoros și că trebuie inclus în expoziție, adică expunerea trebuie să fie selectivă, să urmărească o anumită idee tematică, să transmită niște idei oamenilor de toate categoriile, de toate pregătirile, deci expoziția de bază are o anumită menire ; iar depozitul de muzeu trebuie să fie un laborator de cercetare. Departe de mine gândul de a merge până acolo încât să spun că ceea ce este considerat de toată lumea, de toți specialiștii, ca nonvaloare trebuie să între neapărat în muzeu, investindu-se fonduri în ele.

O. Maitec

Sînt de acord cu cele spuse pînă acum și aș dori să intervin în chestiunea aceasta.

Discutăm despre un lucru pe care nu-l avem. Nu vreau să fiu ironic, pentru că este destul de amară toată această chestiune, dar este foarte bine că încercăm să aflăm, să zicem, căile complicate spre țelul ideal dorit. Noi încă nu știm cum l-am vrea, deși avem exemple în lume. Mie mi se pare că un muzeu trebuie să facă această mare școală a selecției, a științei de selecție. Impresia mea de practician este următoarea : nici noi în talente, nici dvs. prin cantități nu ducem lipsă. Practicienii spun : acumulăți, achiziționați. Se poate discuta dacă problema este perfectă sau nu ; se acumulează. Dar muzeul de artă, instituțiile noastre, muzeografi, dvs., faceți marea experiență a selecției ? O să spuneți, da ! Un muzeu astăzi trebuie să facă marea operație de selecție. Și atunci, ca să nu vă fie foarte ușor cînd o să spuneți da, cum că faceți experiența selecției în fiecare zi, cum spuneți dvs., cînd trebuie decantat din 10 lucruri valoroase care este cel mai semnificativ, v-aș întreba — întrucît la noi se produce în artă un fel de lux al opiniilor : un om valoros, o lucrare valoroasă, un moment valoros : s-a întimplat vreodată ca un muzeograf, un cercetător, să conteste un moment favorabil unui artist sau unei opere ? Și invers : să afirme nonvaloarea unui obiect declarat valoros ? Am văzut de zece ori venind muzeografi, interesîndu-se despre lucrări, despre artiști care la un moment dat sînt foarte bine cotați. Și, prin aceasta, s-a creat o opinie generală. Aș fi vrut ca unul, care citește pe firul dezvoltării artei să spună : nu e adevărat, este o falsă valoare și va demonstra prin asta, trădîndu-se, o mare cercetare, o mare pasiune pentru cercetarea filonului ; și invers : iată o valoare pe care toată lumea o contestă, iar eu o consider nemaipomenit de importantă în dezvoltarea artei...

Nu se judecă opera, ci creatorul, din păcate. Cercetătorul, omul din muzeu care trebuie să facă această mare școală a selecției, și care să posedă știința selecției valorilor, din nefericire, nu din vina sa, face, după părerea mea, numai operația

de înmagazinare. Toate aceste cantități le așază, le valorifică, dar nu există o școală puternică de selecție.

M. Popescu

Muzeograful poate fi partizan, dar nu în măsura în care, știu eu, poate fi partizan proprietarul unei galerii sau un critic de artă care susține pînă în pinzele albe, pînă la moarte, un anume artist. Este o incriminare prea generală pentru a putea fi valabilă. Sînt convins că muzeografi cei mai verși în arta contemporană au preferințe și uneori și le susțin în forma în care se organizează, în măsura în care le permite patrimoniul respectiv, o expoziție sau o prezentare. Nu aceasta este problema. Dar să discutăm concret. Vorbim adesea de necropole, și de faptul că la Oficiul de expoziții zac lucrări ; dar muzeele din București și cele din provincie se sufocă mai ales în ceea ce privește spațiile de depozitare. Unde să se facă acumularea și depozitarea continuă ? Sîntem de acord cu o selecție obiectivă și foarte riguroasă. Se propune însă, în absența acestui criteriu foarte obiectiv de selecție, să se achiziționeze cit mai diverse lucruri care nu se știe dacă nu vor fi la un moment dat un balast. Unde să existe acest depozit sau unde să existe aceste depozite dorite, lăsînd la o parte problema bazei materiale, care este și ea limitată ? Presupun că s-ar găsi mai multe fonduri ; unde să existe condițiile de depozitare continuă a acestui flux care nu se va termina nicodată și care crește continuu în amploare ? Unde să se depoziteze, cu atît mai mult cu cit se știe bine — s-a spus și aici — cit de fragile și ce condiții speciale de conservare necesită lucrările contemporane care sînt făcute de artiști în disprețul artizanatului tradițional al meseriei ? Sau necunoașterea sau disprețul. Au un grad de perisabilitate infinit mai ridicat decît lucrările clasice. Este o stare de lucru contemporană, care s-a agravat continuu de la impresionisti încoace, care este uneori programatică, alteori este o chestiune de neglijență, de necunoaștere a meseriei. Dar asta e situația și creează probleme. În Bulgaria, comisiile de achiziție nu achiziționează decît dacă sînt asigurate anumite condiții, adică dacă lucrările cîorespund din punct de vedere al calității materialului. Deci ei au început să-și pună această problemă. Noi nu facem acest lucru. Noi achiziționăm lucrările din expoziții deși vedem că tablourile chiar după o primă prezentare au început să se îndoie, deși unele sculpturi sînt de o fragilitate evidentă și la prima mișcare se dezmembrează. Unele sînt programate și prezintă un mare interes ca simptom al dezvoltării artei contemporane, dar există lucrări de artă contemporană care comportă aceste grave neglijențe, acest coeficient de perisabilitate foarte ridicat. În momentul de față s-a procedat așa cum se propune, cu o optică discutabilă, dar au fost achiziționate din expoziții lucrări care erau simptomele unei anumite opțiuni în materie de artă plastică, care acum sînt inutile, nu mai sînt valabile, care au transformat acea parte din clădirea

respectivă într-o adevărată necropolă, care este mereu incriminată în fel de fel de discuții și trebuie să vă spun că și această clădire va trebui părăsită ; foarte curînd se pare va trebui să o evacuăm și va trebui să găsim acelor lucrări un adăpost. Așa că, toată discuția teoretică este excelentă, dar rămîne valabilă în situația dată necesitatea achiziționării foarte rigurose selective. Aceasta este una din datele problemei. Sintem obligați și prin limita de spațiu — de altfel toate muzeele de artă din lume sînt obligate — să selectăm foarte rigurose foarte puține lucruri, chiar pentru depozite, în momentul de față. Aceasta este situația și atunci problema de bază este : care sînt criteriile selecției pentru un muzeu ?

Fl. Postolache

Cu privire la selecție cred că atunci cînd este vorba de organizarea unui muzeu este necesară o superselecție, în afară de aceea care se face cu ocazia achizițiilor. Tov. Maitec vorbea de o mare și riguroasă selecție a achizițiilor. După părerea mea, selecția achizițiilor este o treaptă, pentru că atunci cînd organizezi muzeul intervine o supra-selecție ; ești condiționat de faptul că artiștii contemporani, mai ales cei sub 40 de ani nu și-au stabilit bine experiențele. Se achiziționează, astăzi, să zicem, o lucrare caracteristică pentru modul în care lucrează un artist la un moment dat, pentru a constata peste 2 sau 3 ani, că el a progresat și atunci selecția vine în urma acestei achiziții. Din practică se relevă lucrul acesta. Iată de ce muzeul constituit cu lucrări de artă contemporană trebuie să nu arate ca o expoziție. În sensul acesta, există nevoie aceasta de un recul în timp, pentru că selecția singură în achiziții nu este suficientă. În momentul în care organizezi muzeul ca atare, nu o expoziție temporară, este nevoie de o superselecție, pentru că artistul însuși crește, se schimbă de la un an la altul ; și este nevoie de lucrul acesta.

STUDIUL ARTEI CONTEMPORANE

M. Popescu

Trebuie să punem discuția pe un plan în care să se facă niște distincții. Unde se prezintă arta contemporană, în sensul în care vorbea tov. C. Anastasiu ? Adică arta contemporană românească de la ultimul război încoace, în întreaga ei desfășurare ? Nu ascund că neexistînd studii serioase pe care să se axeze discuția teoretică, rezolvarea practică e handicapată enorm de faptul că noi și criticii mai activi nu ne mai ocupăm în momentul de față decît de cronici. Nimeni nu se ocupă de studierea acestui lucru cu un ochi de istoric, de om de știință, sistematic, pe probleme, pe etape. Dar muzeograful serios, cel care își începe acum activitatea, sau cel care ar vrea să facă o prezentare documentată serioasă asupra artei contemporane nu dispune nici de repertoriile pe care nu le-am scos încă, concrete, care să indice unde se află operele,

nici de studii suficiente din diverse puncte de vedere, din unghiuri diferite, care să-l ajute să se orienteze, deci prezentarea aceasta științifică, muzeografică, selecția, criteriile de selecție sînt în momentul de față lipsite de o bază de cercetare, de documentarea strict necesară. Această prezentare ar trebui să se facă la principalele muzee ale țării, la Muzeul de artă al Republicii și la alte cîteva 2—3—4 muzee din țară. Dar deși ea se izbește de lipsa de spațiu — condiție care poate fi eventual depășită — se izbește înainte de toate de deficiențele de care vă vorbeam în materie de documentare serioasă, pe etape, pe problemele artei contemporane.

O. Maitec

Mie mi se pare interesant cum Muzeul din Constanța a beneficiat de un sol pe care au crescut niște artiști valoroși, mai ales pictori, iar el și-a conturat profilul oarecum spre dobrogeni.

Fl. Postolache

Acesta este muzeul în devenire, el prezintă peisaje inspirate de litoral și de Dobrogea. Cu arta contemporană în genere nu stăm încă prea bine.

O. Maitec

Important e că-și propune să adune lumea unei părți a țării. E foarte bine.

Fl. Postolache

Nouă ni se pare că pentru tezaurul național, contribuția județelor în general ar fi foarte importantă. Tot așa cum, à propos de documentare, ar fi bine dacă fiecare muzeu județean s-ar preocupa să facă un glosar, un repertoar al artiștilor cu datele cele mai stricte, cu datele minime. Adunate și reunite pe țară, vă dați seama ce lucru mare ar fi.

N. Itu

Sînt absolut de acord cu dvs., dar vreau să vă spun următorul lucru : mie mi se pare că în ceea ce privește studiul artei contemporane românești mai avem foarte multe lucruri de făcut din pricină că, muzeografii din diversele muzee ale țării lucrează fiecare ce-i place lui. Noi am încercat să facem ceva la Galați. Fiecare dintre muzeografi are cîte o problemă. De pildă, expoziția organizată cu o lună în urmă, însoțită de discuția deja amintită, este rodul unui studiu aprofundat asupra artei contemporane românești. Dispunem la ora actuală de un bogat material bibliografic adunat : afișe, cataloage, tăieturi din presă, așezate în niște pliacuri pentru fiecare artist în parte, începînd de la A la Z, unde găsim tot ceea ce avem nevoie. De pildă, nu știu cum am fi realizat catalogul pe care l-am făcut acum pentru această expoziție fără acest material documentar, pentru că nu toți artiștii au răspuns cu foarte multă promptitudine

la cererile noastre referitoare la documentarea bio-bibliografică. Am mers pînă acolo încît să facem și înregistrări ale vocilor artiștilor respectivi. Eu sînt de acord să avem strînse legături cu artiștii locali, dar dați-mi voie să vă spun că Muzeul de artă din Galați, profilat pe artă contemporană românească, se bazează de fapt pe o filială destul de slăbuță din punct de vedere al creației.

Fl. Postolache

Dar aici nu vorbim atît de filiale, cit de conținutul specific al muzeului.

N. Itu

Tocmai aceasta vreau să spun. Dvs. aveți dreptate. Totuși mi-e teamă ca acest lucru să nu ducă și la altceva, la ceea ce se numește un fel de regionalizare a muzeului și, cel puțin în concepția noastră actuală, aș vrea să ne ferim de această regionalizare, adică de a nu avea numai artiști gălățeni și artiști care lucrează în București.

Fl. Postolache

Din punct de vedere al documentării, e foarte important să se adune date despre mișcarea artistică locală.

N. Itu

Și din acest punct de vedere consider că ar fi foarte bine dacă Consiliul Culturii și Educației Socialiste, sectorul muzeal din Direcția asezămintelor culturale, ar face un control mai la obiect asupra a ceea ce studiază muzeografiile din muzeele noastre.

A. Pavel

Problema aceasta a cercetării artei contemporane este foarte deficitară, ea trebuie organizată într-un fel de colaborare între diferite instituții care au tangență cu ea.

N. Itu

Ea trebuie să se axeze însă pe niște lucruri certe pentru că există pericolul să nu fie studiat patrimoniul muzeului.

PROBLEMELE MUZEULUI DE ARTĂ CONTEMPORANĂ—PROFILAREA—CENTRUL DE STUDIU

Al. Cebuc

N-am participat la ședința de la Uniune atunci cînd s-a discutat problema muzeului de artă contemporană și regret, deși am fost invitat. Aș vrea să fac cîteva precizări pentru București în mod special. De un an și jumătate de cînd mă ocup de aceste probleme, de arte plastice și muzee în cadrul Comitetului municipal de cultură și educație socialistă am fost atenționat de către conducerea Uniunii în legătură cu oportunitatea și nece-

sitatea organizării unui muzeu de artă contemporană în București, idee pe care de la început am îmbrățișat-o.

N-am fost de acord cu unele variante în legătură cu acest muzeu, de pildă transformarea Muzeului Simu în muzeu de artă contemporană, pentru că mi se părea că Muzeul Simu are specificul lui și e bine să-l lăsăm așa cum este și să facem o instituție nouă, dacă este vorba să pornim pe acest drum.

M. Popescu

Aceasta este o problemă. A doua problemă este aceea a secțiilor de artă contemporană din muzeele mici, din alte orașe decît Bucureștiul, care există și care sînt foarte slabe. Ce e de făcut pentru ele și cum gîndim aceste secții? Este adevărat, toți sîntem cantonați în vechea prejudecată — sau poate că este un lucru valabil — a artelor majore și minore. Astăzi muzeele noastre nu prezintă decît pictura și sculptura, iar grafica foarte rar și absolut nesistematic. Peste aceasta nu trece nici un muzeu în momentul de față în afară de Muzeul de artă din Galați, care a făcut această experiență și doar în cadrul unei expoziții, nu în cadrul expunerii permanente.

A. Pavel

Mai este și Oradea.

M. Popescu

Da. Dar, în orice caz, în București, adică în centrul, în inima țării și a artei plastice, nu cunosc nici o prezentare care să țină seama într-adevăr de aspectul mai complex al artei moderne românești. Deci există problema : unde și cum se prezintă arta contemporană și ce din arta contemporană trebuie să fie reprezentat într-o selecție muzeală? Acestea sînt niște întrebări foarte clare. Ce loc trebuie să se facă în muzee expozițiilor și ce tip de expoziții de artă contemporană ar trebui să se facă în muzee? După părerea mea, în muzee nu ar trebui să se facă orice tip de expoziții de artă contemporană, ci niște expoziții care să aibă o semnificație mai serioasă și un caracter mai științific.

Al. Cebuc

Nefiind posibilă înființarea peste noapte, să zicem, a unui muzeu de artă modernă în orașul București, ceea ce ar putea să mai treneze încă un an, sau poate chiar doi, eu am să fac propunerea din partea Comitetului municipal, bine înțeles după ce voi obține și aprobările cuvenite de la Consiliul Culturii și Educației Socialiste ca, în cadrul Muzeului de artă al Republicii, să ia ființă în mod nemijlocit o secție de artă modernă, în afara Galeriei naționale. Secția să suplinească lipsa aceasta importantă, eventual să devină un fel de embrion al viitorului Muzeu de artă modernă din București, fie el de importanță națională, fie municipală, și să preia toate sarcinile viitorului muzeu de artă modernă, deci să nu stăm pe loc,

să nu rămănim în urmă. Pe noi ne interesează ca pentru un muzeu să stabilim un profil și să pregătim patrimoniul de pe acum. Îmbogățirea patrimoniului național cu lucrările selecționate de către secția respectivă va constitui embrionul viitorului muzeu de artă modernă, indiferent când el va lua ființă, peste un an, peste o lună ; aceasta să fie o problemă la care să meditam. Ar fi un început care ar permite ca, atunci când se va pune problema înființării muzeului, să nu pornim de la zero.

În legătură cu modul de organizare a unei secții foarte puternice de artă modernă, nu știu dacă este cazul să o facem și la Muzeul Simu, dar la Muzeul de artă cred că este bine să fie. Cred că ar fi bine să avem împreună cu colectivul muzeului o discuție, eventual să ne întrunim și cu colectivul restrins al Uniunii care lucrează la viitorul centru de artă modernă, cu cei din institutele de specialitate și cu toți care sînt interesați, adică să contribuim la alcătuirea acestui embrion de muzeu de artă modernă și să punem bazele unei secții, care, în viitor, să se transforme fie într-un muzeu de sine stătător, fie într-o unitate a Muzeului Republicii. Ce trebuie să facem, cum trebuie să procedăm ? Și aici va trebui, cred, să colaborăm și cu muzeele județene. Adică toate muzeele care au o secție de artă modernă, care au acumulat deja o experiență, să vină la această discuție și să vedem care este profilul, cum trebuie să procedăm și ce trebuie să facem.

P. Pojar

În situația existentă poate că e bine să aducem unele precizări. N-am putea număra mai mult de 10 muzee de artă în țară, constituite ca unități complete și cu profil stabilit. Celelalte secții sînt mai mult sau mai puțin rezultatul unei dorințe de a veni în contact cu arta, deci de multe ori o expoziție cu caracter provizoriu care după aceea rămîne constituită fix pe mai mulți ani. E situația celor aproape 40 de mici colecții care nu depășesc 200—300 de lucrări.

A. Anastasiu

Dar nu 200—300 expuse.

P. Pojar

Nu expuse. Sînt muzee care au în total un patrimoniu de 200—300 de lucrări care se constituie la un moment dat, care nu au șanse foarte mari de a și-l spori, care nu au nici măcar un om care să se ocupe în mod direct și continuu de soarta acestor colecții fiind expresia unei dorințe locale de a da un element în plus educației publicului respectiv. În foarte multe cazuri, aceste colecții nu se bazează nici pe filiale, nici pe cenacluri ale U.A.P. Afară de aceste colecții improvizate și expoziții permanente improvizate — și care fac totuși act de prezență dacă nu mai mult, măcar sub raportul unor nume de artiști și al unor tehnici care figurează — sînt încă 14 județe în toată țara care nu au nici un fel de colecție și nu au nici filiale sau cenacluri ale artiștilor plastici. Deci sînt ju-

dețe total neglijate. În studii de reprofilare a muzeelor și secțiilor de artă, s-a preconizat ca o bună parte din aceste foarte mici colecții să devină de fapt săli de expoziții, care să fie alimentate de la centru și de muzeele mari zonale, cu material variat și educativ. Dacă nu se va putea face o planificare decît în timp îndelungat, de 10—15 ani, de constituire de patrimoniu valoros la muzeele de artă, totuși s-ar putea, după părerea mea, face un act mai important ; de a lua în evidență lucrările cu care au fost dotate, în decursul anilor, instituțiile obștești și de stat. Din acest material să se facă o selecție, să se redireze cele care prezintă interes muzeal la colecțiile mari de stat. Fenomenul artistic ar trebui să fie înregistrat și cu locul de depozitare al obiectului respectiv. Dacă noi am avea o situație clară a lucrărilor care intră în diferitele patrimonii, ar fi mult mai ușor de a le solicita la expoziții temporare, sau în expozițiile chiar de bază. Pentru că achiziții se fac masiv, mai masiv decît în multe alte țări ; din păcate noi pierdem urma acestora, intră în niște fonduri închise, inaccesibile și pentru studiu ; dacă nu am avut timp, să zicem, să decantăm, să studiem pînă la ultimele consecințe, în momentul apariției, fenomenul respectiv, se pierde urma lor, nu mai știm de unde să le luăm și nu le mai putem pune în alt context. Eu cred că important nu este să creem neapărat niște depozite muzeale pentru a capta toată creația contemporană achiziționată numai în aceste muzee, ci mai curînd ar trebui să ne putem crea acele repere care să ne dea oricînd posibilitatea de acces și de readucere a lor în atenția publică.

C. Anastasiu

Deci nu este vorba de teaurizare, ci de valorificarea acestor obiecte.

P. Pojar

Teaurizarea se face oricum pentru că intră în patrimoniul statului. Dar intrînd în acest patrimoniu, noi pierdem o serie de valori imediat ce se repartizează.

I. Buzdugan

Nu poți ține evidența lor. Tov. Pojar spune mai mult. În momentul în care intră în alte instituții, această operă de artă nu este nici păstrată în condiții muzeografice și în multe cazuri ea trebuie să fie recuperată respectiv adusă într-o instituție muzeală.

Fl. Postolache

Aș vrea să vă spun cîteva lucruri din experiența unui muzeu județean — cel de la Constanța. Mi-ar părea foarte bine ca discuția de acum să nu capete o formă care să devină o vogă: toate muzeele județene să se apuce să-și facă secții de artă contemporană. S-ar întîmpla ceea ce s-a întîmplat acum aproape 15 ani, cînd toate muzeele au fost constituite pe un anume tipar, de care azi încercăm cu greu să scăpăm, căutînd să stabilim niște profile

cit mai bine definite pentru fiecare muzeu județean. În sfârșit, a fost o asemenea situație, nu a fost nici ea foarte clară, dar, dacă s-ar porni pe același drum încercând să se facă muzee de artă contemporană nu se știe unde am ajunge, probabil la niște rezultate foarte proaste. Păreră mea este că muzeele județene ar trebui să se ocupe foarte mult de creația locală. Nu vorbesc de Oradea și Galați, care sînt constituite așa cum sînt. E foarte bine că există asemenea nuclee care asimilează creația contemporană și care sînt substanțial sprijinite de Consiliul Culturii și Educației Socialiste pentru formarea patrimoniului. Dar spuneam că în afara orientării noastre în general în ceea ce privește creația contemporană care vine de la centru, noi, muzeul din Constanța, propunem, iar Comitetul de cultură achiziționează, lucrări de la artiștii filialei. Noi sîntem consultați cînd se achiziționează și în cazul în care ni se pare că unele lucrări nu sînt pentru muzeu, ele sînt dirijate în diverse instituții de cultură din județ sau din oraș. În afara faptului că le cunoaștem, avem și evidențele lor, adică știm unde se află și cred că dacă acest lucru s-ar întîmpla pe tot cuprinsul țării ar fi în sprijinul a ceea ce spuneam tov. Pojar.

M. Popescu

Se pretinde totuși că s-a făcut aceasta în cadrul acțiunii de inventariere a patrimoniului.

Fl. Postolache

Comisiile acelea care au activat în 1969 și 1970 au lucrat totuși selectiv și prin sondaj. Ceea ce se spun eu cu privire la creația locală, este un lucru care se face mai de mult, pentru că aceasta nu se poate realiza în campanie, ci trebuie făcută permanent și cu oarecare grijă, pentru că lucrările ne scapă după aceea; expozițiile se fac mai des sau rar, iar comisia constituită vine în urma sau înaintea organizării expoziției și a achiziției făcute, deci degeaba a venit. Pe de o parte, muzeele vor ține evidența lucrărilor filialei locale, pe de altă parte vor ține o legătură strînsă cu organele județene pentru achiziții. Cred că așa, formîndu-se aceste nuclee, aceste acumulări de creație locală, muzeele județene își vor putea face și ele la un moment dat secții de artă contemporană. Mi-aș îngădui să spun că nu numai patrimoniul — patrimoniul este prima condiție de formare a unui muzeu — dar și localul este o condiție tot atît de necesară. Una se leagă de cealaltă... dar cred că dacă așteptăm să avem localul și abia după aceea patrimoniul, ar fi un lucru care n-ar duce la un rezultat bun. Nouă ni s-a promis un mare local. Lucrurile merg foarte greu în privința aceasta; este vorba de reparații, de aprobări. Dar pînă atunci încercăm să stringem patrimoniul. Și ceea ce se vorbea mai înainte aici, de înțelegerea artistului, noi am găsit-o la artiștii din Constanța. Ne orientăm către creația artiștilor filialei locale și a celor din Dobrogea. Ei ne-au dat niște lucrări cu împrumut, pe termen lung. Că ele vor fi achiziționate pe etape de Consiliul Culturii și Educației Socialiste

sau de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă aceasta este o chestiune care se va rezolva. Adică dacă există o preocupare pentru patrimoniul este imposibil ca pînă la urmă, cit de tirziu, să nu apară și localul.

M. Popescu

Trebuie să fim realiști. De vreo 10 ani am auzit despre această doleanță — muzeul de artă modernă — dar tot discutăm despre muzeul ideal. Ori, noi nu avem ceea ce ar fi normal să avem, un centru de artă contemporană care să facă expoziții de alt tip decît cele care se fac acum.

O. Maitec

Se conturează acum, sub auspiciile Uniunii artiștilor plastici.

M. Popescu

Și nu avem arta contemporană prezentată prin valorile ei mai mult sau mai puțin consacrate, prezentă în mod mai serios în muzee și nu avem și mai ales nu stringem în mod sistematic documentația pentru arta contemporană. Eu am încă această înclinare organizatorică spre problemele documentare și implicit de cercetare. Mi se pare că în etapa actuală este foarte important să facem ceva, cel puțin în București. Ceva de tipul Centrului național de artă contemporană. Muzeul este un ideal spre care se aspiră, dar un Centru de artă contemporană, care să strîngă în mod sistematic documentația despre arta contemporană, să concentreze această documentație, să adune toate mărturiile despre ce se petrece în arta contemporană — chiar de altă natură decît cele plastice, despre artiștii noștri, unii dintre ei chiar dispăruți, acest lucru este absolut necesar, acest lucru trebuie făcut și mi se pare că într-o oarecare măsură îl facem. Cum îl facem?

A. Pavel

De fapt îl facem, și aici trebuie să le iau apărarea celor de la U.A.P. De cîte ori mi s-a întîmplat să am nevoie, chiar pentru străinătate, de niște prezentări, despre orice artist, de la cel mai bătrîn pînă la unul care a terminat acum 2 ani, am aflat date la Uniune. Au făcut enorm; nu spun că e perfect, dar nu se poate face mai mult cu trei oameni.

M. Popescu

Totuși este bine ca acest lucru să se facă sistematic și concentric, în cadrul unui centru al artei contemporane.

O. Maitec

S-ar putea ca în curînd U.A.P. să vă satisfacă. Știți că o obște de breslași, firese cu suma subiectivității lor și din resursele ei, s-a constituit și a pus la punct o clădire pe str. N. Iorga, perfectă din punctul nostru de vedere, cu o ținută și cu

o concepție din care obiectul de artă se va resimți din toate punctele de vedere foarte bine. Dar noi vom ținde să fim din nou eclectici prin pasiunile și ambițiile noastre și toți vom vrea să fim acolo. Deci din nou mecanismul de selecție apare.

Al. Cebuc

Am ridicat la începutul discuției problema patrimoniului, dar aspectul teoretic al problemei cred că nu este cazul să-l lămurim acum și nu o putem face fiind și un atribut al institutelor de specialitate. Cred că principalul punct pe care trebuie să-l atingem și asupra căruia să insistăm este formarea acestui patrimoniu. Eu am studiat în ultimele zile schița de sistematizare a municipiului București până în anul 1980 și spre marele nostru necaz, al tuturor celor care lucrăm la Comitetul de cultură al municipiului nu este prevăzut să se construiască în următorii 10 ani nici un fel de obiectiv de acest gen. Mai mult, nici săli de expoziție. Atunci, am făcut totuși o intervenție către Institutul Proiect-București în care am prevăzut cel puțin construirea, la parterul unor blocuri de locuințe mai mari în plin centrul cartierelor noi care se formează, a unor asemenea săli de expoziții de artă plastică, lucru care pare că a și fost acceptat. Și dacă o clădire modernă a unui muzeu modern, de artă modernă, cum dorim, nu este posibilă într-o perspectivă imediată, cred că va trebui să milităm pentru formula găsirii unei clădiri vechi existente în București, care să fie amenajată și transformată într-o clădire de muzeu. Dar înainte de a ajunge la această etapă, care cred că ne depășește pe toți, dacă clădirea respectivă va fi dată sau nu, care dintre acestea, eventual propuneri se pot face, eu aș milita pentru alte două aspecte. În primul rând pentru achiziții. Și nu întâmplător ridic problema colaborării dintre muzeograf, criticul de artă și artist ca membri componenți ai comisiei de achiziții. La Galați sau la Constanța este foarte bine. Acolo există o corelație perfectă între Muzeul de artă și Comitetul de cultură, și la alte muzee județene la fel. La noi nu există această chestiune. Este vorba de comisia municipală. Se merge la salon și se spune : această lucrare o luăm pentru că este de cutare ; nu se merge pe criteriul : aceste lucrări ne interesează pentru Muzeul de artă, aceste lucrări ne interesează pentru Muzeul Simu, acestea pentru o colecție ca să completăm niște goluri, sau : este o lucrare care ne interesează pentru un anume muzeu.

M. Popescu

Acum vorbesc din partea Consiliului Culturii și Educației Socialiste. Direcția artelor va propune să nu se mai cumpere nici o lucrare din expoziții fără să i se consenzeze destinația și, atunci, muzeograful și artiștii vor fi obligați să arate de ce o cumpără.

O. Maltec

Conțați foarte mult pe destinatari? Ar trebui să fie niște oameni foarte serioși și foarte prudenți, nu?

M. Popescu

Să știți că vom merge din ce în ce mai mult pe acest sistem. Inevitabil se va ajunge la fixarea destinației.

Fl. Postolache

Noi așa facem la Constanța.

A. Pavel

Un lucru foarte important : de exemplu Muzeul de artă modernă din Viena a găsit o soluție destul de interesantă : din lipsă de local special, a pus la parter arta modernă, cu anumite rezerve, iar arta de „ruptură” au pus-o la etaj. Cea mai mare parte a expunerii este realizată sub formă de donații provizorii de la artiști, care după un timp le iau înapoi ; nu sînt lucruri achiziționate, dar muzeul le expune.

M. Popescu

Nu sîntem în prezența acestui fenomen. Cel care a fost de mai multe ori la Paris știe foarte bine că din doi în doi ani Muzeul de artă modernă își schimbă fizionomia se imbogățește în mod extraordinar datorită exclusiv donațiilor artiștilor sau urmașilor. Din păcate noi nu sîntem în această situație. Poate că artiștii nu vor sau sînt încă prea tineri și nu au urmași.

N. Itu

Artiștii au fost extraordinar de receptivi atunci cînd li s-a cerut. La Galați 80% din expoziția de care vorbeam este realizată din împrumuturi.

G. Peleanu

În fond, la nivelul C.C.E.S trebuia să se lămurească pînă acum profilul muzeelor de artă pe întreg teritoriul țării. La nivelul C.C.E.S care este după cît știu eu, un for de elaborare de metodologii, ar trebui probabil să funcționeze și acest centru metodologic al artei contemporane, care, sînt de acord cu ceea ce spunea M. Popescu, ar trebui centralizat într-un loc, după părerea mea, la nivelul Consiliului Culturii și nu în altă parte. Pentru că altfel, toate lumea lucrează pentru arta contemporană și pentru viitorul artei contemporane. Fiecare pe niște bucățele. De fapt și noi la Muzeul de artă al R. S. România lucrăm pe niște bucățele, încercînd să stringem o documentație și, pînă în 1965, încercînd să stringem și un patrimoniu. De atunci însă ni s-a interzis să mai stringem noi patrimoniu. Ce am avut a fost luat cînd s-a înființat Muzeul din Galați ; au fost amenajate niște

săli cu artă contemporană, pentru că nu li se găse încă o destinație, la Muzeul din Alba Iulia ; s-a mai luat ca să se facă Muzeul Țării Crișurilor ș.a.m.d., adică mereu s-a luat. De adăugat — nimic, pentru că s-a considerat că din moment ce noi nu avem artă contemporană expusă în muzeu nici nu trebuie să ne constituim un patrimoniu. Ceea ce strinsesem, bine înțeles că s-a împărțiat. Ori, de foarte multă vreme, eu personal am încercat ca în criza de spațiu care există totuși la Muzeul de artă, să găsim măcar două săli care să fie destinate artei contemporane și, la data respectivă, gindeam eu nu atît artei neapărat contemporane ci aducerii reprezentării artei românești din muzeu la o oarecare contemporaneitate ca să zic așa. Aceasta era intenția noastră principală. Obținusem permisiunea ca acele două săli de la parter, care acum sînt repartizate unor expoziții de toate felurile, să fie afectate Galeriei românești. Am și organizat la un moment dat o expoziție de artă contemporană, care nu mergea strict pe criteriile Galeriei naționale și ale întregului muzeu, care se conduce în general, după cum se știe, pe criterii de epocă istorică, de cronologie. Din păcate s-a închis și nici nu ni se dă posibilitatea s-o redeschidem. Dar s-ar putea totuși face altceva. Cele două săli ar putea fi afectate în mod experimental artei contemporane. Și acolo să se facă o prezentare de artă contemporană pe diverse criterii. O dată selecționată pictura, altădată se va selecționa din expozițiile anului respectiv ; într-un an se poate selecționa arta decorativă etc.

PATRIMONIUL MUZEULUI DE ARTĂ CONTEMPORANĂ — PROBLEME LEGISLATIVE ȘI PRACTICE — ACHIZIȚII

C. Anastasiu

Vorbeam înainte de continuitate și de conștiința clară de sine a artei noastre contemporane. Ori toate lucrurile acestea trebuie să fie gîndite bine și materializate apoi într-o politică de achiziții. Dar, atîta timp cît achizițiile se vor face în felul următor : vreau și eu un tablou de Baba, pentru că muzeul meu nu are nici unul ; sau, după ce s-au închis expozițiile, mă duc la depozitul Oficiului să văd ce mai este pe acolo, să iau și să pun pe pereți, nu se va putea crea un muzeu de artă, chiar să zicem profilat pe artă decorativă sau pe pictură și sculptură, reprezentativ, care să dea sentimentul acestei continuități și în același timp să ofere o imagine concretă a artei create în acești 20 de ani.

O. Maitec

A propos de achiziții. Sînt practician, deci pot fi bătut de foarte multe gînduri subiective. După părerea mea, cadrul legal care nu dă muzeografului această posibilitate de a achiziționa

teaurizare este, să zicem, prima cauză care vă împiedică să vă exercitați calitatea de colecționari naționali ; a doua ar fi capacitatea muzeografului pus la punct printr-o practică îndelungată (las de o parte știința, pasiunea pentru obiectul de artă), practica, adică cea de colecționar, de filatelist, care dacă nu face de 1 000 de ori prin buri-cele degetelor această operație de selecție, nu reușește să-și însușească marea calitate de colecționar, de achizitor, în sensul major al cuvîntului. Deci, intervenția mi se pare legitimă, dar are defecțiunile de fond. Prin lege muzeele nu pot cumpăra de la contemporani, în practică, nu faceți decît operația de a pune în valoare lucrările într-un muzeu. Eu, ca practician vă contest așa-dar o mare practică în operațiile de achiziții. Le depozitați, le primiți, aveți grijă de ele, le selecționați, le iubiți etc.

C. Anastasiu

Firește că nu vrem să ne opunem la a se da posibilitate muzeografilor de a-și achiziționa singuri, dar aceasta este de fapt o falsă problemă pentru că la ora aceasta, dealtfel de mult timp, muzeografilor o posibilitatea să achiziționeze din marile expoziții cu caracter republican, anuale, bienale ș.a.m.d., lucrările pe care le doresc. Se pare că situația din nefericire este alta. În loc ca în primele 2—3 zile după deschiderea unei expoziții mari în capitală sau eventual în alte orașe să întîlnim în sălile de expoziții muzeografilor de la muzeele din București și din țară, nu-i întîlnim, în schimb ne vin la urechi proteste cam de felul acesta, cum au venit acum 2 săptămîni de la Cluj : nouă ni se repartizează numai lucrări slabe, nu ni se repartizează valori. Dar nimeni nu i-a văzut pe muzeografilor de la Cluj să vină la București la o mare expoziție și să spună : vreau 20 de lucrări. Poate că nu s-ar fi putut cumpăra chiar 20, dar 10 se puteau cumpăra. Deci, posibilitatea practică — pentru că dvs. la acest aspect practic al problemei v-ați referit — posibilitatea practică există.

Al. Cebuc

Tov. Maitec, din acest punct de vedere, are dreptate. Dînsul a spus că muzeul în sine nu se poate duce în expoziție să cumpere direct. Despre această precizare este vorba. Muzeul nu poate achiziționa artă contemporană. El trebuie să primească această cantitate de opere. În comisiile de achiziție ale municipiului, ale Consiliului trebuie să fie cooptați — de comun acord cu Uniunea, cu Consiliul, cu municipiul — și muzeografilor. În momentul în care merge comisia la salon, muzeograful să spună : pentru acest muzeu de artă contemporană sau secție aș avea nevoie de cutare lucrări, acestea șu dori să între în comisia de achiziții. Deci el ar fi membru component al comisiei și ar reprezenta în același timp interesul muzeului. Pînă acum muzeografilor nu făceau parte din comisie.

M. Popescu

Sînt discuții de ordin practic, dar care au implicații teoretice foarte importante. Noi am avut o discuție cu muzeografilor la un curs de perfecționare

la U.A.P., în care cîțiva dintre ei s-au plîns de același lucru, că muzeele din provincie și cele din București nu au acest drept de a achiziționa lucrări direct din expoziții. Am spus și atunci și repet acum că, într-adevăr, achiziția nu se poate face direct. Dar propunerea de achiziție se poate face direct, nu prin comisie. Eu chiar sint împotrivă. Nu vreau deloc să minimalizez, dimpotrivă, importanța prezenței în comisia de achiziții a unor muzeografi. Dar comisiile acestea sînt greoaie, se întrunesc după ce unele lucrări din expoziție au fost reținute. Să vă dau un exemplu : din expoziția Catargi, în momentul de față au fost reținute numeroase lucrări, aproape toate, după cite se pare. Din expoziția Ciucurencu toate lucrările au fost reținute din atelier. La Catargi, lucrările, în prima zi, erau în principiu libere. Comisia de achiziții, în momentul de față, vine post festum. Avea dreptate tov. C. Anastasiu că oamenii de muzeu, interesați să-și formeze o colecție de artă contemporană românească în lumina opticii personale, pentru dezvoltarea acesteia ar trebui să alege din primul ceas în expoziții. Muzeograful au latitudinea, dacă au într-adevăr o viziune clară despre cum trebuie să-și constituie colecția, să scotocească atelierelor, să discute cu artiștii care-i interesează și să propună achiziții din atelier, justificînd bineînțeles aceste achiziții printr-o expunere de motive din care să se vadă care este politica de achiziții a muzeului respectiv. Noi am primit acum niște propuneri destul de subiective, evident, de pildă să se facă achiziții pentru un artist care nu este de primă importanță, dar pînă și pe acelea le vom face, la cererea muzeelor, dacă ele au această inițiativă. Facem achiziții dacă un muzeu cere să se achiziționeze lucrări de un cutare artist, chiar dacă noi avem unele obiecții, de pildă dacă este vorba de un artist local sau de un artist care îi interesează. Dar trebuie să existe inițiativa muzeografului și justificarea achiziției prin prisma unei politici clare, lucide, de dezvoltare a colecției de artă contemporană a muzeului respectiv. Sigur, ar fi mai bine dacă muzeul s-ar duce la atelier, ar scoate banii și ar plăti artistului lucrarea. Nu este posibil însă în condițiile date. Nici lucrările de artă plastică nu se achiziționează cu ușurință și ele trec printr-o comisie și plățile se fac cu oarecare greutate. Sint condiții obiective, de care trebuie să ținem seama. Însă nu trebuie să stăruim prea mult asupra cadrului legal. Tov. Maitec a pus problema, dar problema nu este de mare importanță. De mare importanță este necesitatea ca muzeele care vor să-și constituie sau să-și dezvolte o colecție de artă contemporană să știe ce vor, să aibă oameni care, așa cum spunea tov. Maitec, să cunoască perfect, printr-o experiență concretă problemele artei contemporane și oameni care să aibă inițiativă și să alege după lucrările ce-i interesează, din primul moment din care apar și chiar înainte de a fi puse în vânzare pentru publicul larg sau pentru alte instituții.

L. Roșu

Dată fiind importanța acestor probleme, v-aș ruga să discutăm puțin și problemele de orientare a acestor achiziții în formarea patrimoniului muzeal.

N. Ițu

Aș dori să spun cîteva cuvinte în acest sens. Fără să minimalizez deloc importanța discuției dusă pînă acum, vreau să vă fac o mărturisire cît se poate de sinceră. Pînă acum vreo 4—5 luni de zile, optica noastră, a celor care lucrăm la Muzeul de artă modernă și contemporană din Galați, învinuim de realizarea sau de nerealizarea unui muzeu de artă contemporană un singur lucru : politica de achiziții. Și consideram că politica de achiziții, pe care o practicăm și în momentul de față — și o practicăm aproape de 10 ani de zile — ar fi singura stavilă care ne oprește să facem un muzeu de artă contemporană așa cum am fi dorit noi sau cum ar fi dorit și alții. Iată însă că după foarte multe discuții pe care le-am avut în ultimul timp cu colectivul de acolo, multe chiar contradictorii, am ajuns la concluzia că de fapt nu problema achizițiilor constituie impedimentul cel mare al realizării unui muzeu de artă contemporană, ci altceva. Și acel altceva este multiplu și cred că am început să-i prindem ceva-ceva din esență. În primul rînd consider că ceea ce există în momentul de față în muzeele noastre de artă care au pretenția că își organizează secții de artă contemporană românească sau chiar instituții întregi de artă contemporană, nu este altceva decît rezultatul a ceea ce s-a achiziționat în ultimii ani. Și nu a ceea ce s-a achiziționat mai bun în ultimii ani. Nu se poate spune că nu au fost oameni competenți, care să facă o selecționare, ci este vorba că s-a luat ceea ce a mai rămas de fapt din ceea ce s-a selecționat de către alte instituții. Ceea ce am adus — și amintea tov. C. Anastasiu mai înainte — de la C.G.E.S., ceea ce a luat Oradea sau Galațiul, este adevărat : dar, ce a luat Oradea și ce a luat Galațiul ? Ceea ce a zăcut mai mult timp — și nu numai noi am făcut acest lucru, ci și alte muze din țară — în diverse depozite sau, dacă vreți, în adevărate necropole, care mai există încă în București, fie la Oficiul pentru organizarea expozițiilor de artă, fie la Consiliul Culturii și Educației Socialiste.

I. Buzdugan

Problema ridicată de tov. Maitec la început este o problemă foarte importantă, adică cadrul legislativ privind achizițiile. Nu mă pot declara pe deplin de acord cu felul în care au fost date aici explicațiile. Sint alte cauze mai importante care împiedică ca muzeele să intre în posesia celor mai bune lucrări.

Cu ani în urmă, cînd a apărut HCM 1003, Consiliul Culturii și Educației Socialiste și consiliile populare erau singurele care dispuneau de fonduri,

în vederea achiziționării lucrărilor de artă contemporană. În prezent, sînt și alte instituții și organizații centrale care dețin asemenea fonduri. Față de această situație muzeele sînt nevoite să acționeze cu întârziere. Dvs. spuneți că nimeni nu împiedică muzeele să aleagă cele mai bune lucrări din expoziție. În momentul însă cînd merge muzeograful la expoziție, fie personală, fie colectivă, majoritatea lucrărilor importante sînt de acum vîndute încă din ateliere.

A. Anastasiu

Acestea sînt toate probleme rezolvabile.

I. Buzdugan

Nu mi se par atît de rezolvabile în cadrul actualelor reglementări. Muzeograful, așa cum s-a arătat, nu are posibilitatea să achiziționeze direct lucrări de artă contemporană fie de la expoziții, fie de la ateliere. Este adevărat că el poate face propuneri în acest sens, propuneri care trebuie însă să fie aprobate de Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Aceste aprobări fie că întîrzie, fie că nu se mai dau.

Vreau să dau încă un exemplu care demonstrează caracterul birocratic al actualei reglementări privind legislația legată de achiziții. Poate că știți că în momentul de față, în cazul în care un muzeograf întîlnește o lucrare, de pildă, de Ciucurencu sau de Catul Bogdan, la un colecționar particular, n-o poate achiziționa pentru muzeu. Orice particular, orice instituție sau organizație obștească poate s-o cumpere, în afară de muzeu. Există o prevedere în cadrul instrucțiunilor de aplicare a HCM 1003/1963 care stipulează că muzeele nu pot achiziționa lucrări ale unor artiști în viață. Comisia Fondului plastic nu se duce să evalueze la un deținător particular, acasă, o lucrare de a lui Ciucurencu, pentru că acest lucru nu intră în atribuțiile sale (respectiva lucrare nemaifiind proprietatea artistului), iar muzeul nu poate să facă acest lucru pentru că este împiedicat de cadrul legislativ. Cunoscut cazuri concrete în care, de altele ori, s-a promis din partea Direcției artelor plastice toată sollicitudinea ; niciodată nu s-a realizat însă nimic, pentru că pînă la urmă, lucrarea pentru care s-a făcut „propunerea” s-a vîndut. Organizațiile obștești care au fonduri de achiziții pentru arta contemporană aleg lucrările direct din ateliere, și nici nu mai merg la expoziții decît pentru eventuale completări. Muzeele primesc ce rămîne la urmă. Eu înțeleg că această nouă instituție, Consiliul Culturii și Educației Socialiste, care caută acum să privească lucrurile într-o optică nouă, nu realizează lucrul acesta numai prin aducerea de cadre noi, ci și debarasîndu-se de anumite tare. Este atît de greu să fie schimbate niște instrucțiuni de aplicare a unui HCM ? Cînd s-a aprobat fondul de achiziții, prin HCM 1003/1963, s-au dat experimental cîte 100 000 lei pentru Muzeul de artă al R. S. României și pentru muzeele de artă din Galați, Cluj și Oradea. Au realizat lucruri bune trei muzee :

Clujul, Galațiul și Oradea — muzee care au folosit aceste fonduri în vederea completării patrimoniului direct de la artiști. Muzeul de artă al R. S. României a lăsat să treacă comisia de achiziții a Fondului plastic pe la expoziții și pe urmă trimitea reprezentanții săi, la solicitările artistului, să mai cumpere o lucrare-două. Deci, de la început era pus în inferioritate, pentru că nu achiziționa lucrările cele mai bune, ci lucrările care rămîneau în urma trecerii comisiei mai sus amintite, adică un act de complezență, mai de grabă, decît politică de achiziții.

Trebuia să se tragă concluzii și să se stabilească măsuri pentru viitor, dar s-a abandonat toată problema și o asemenea aprobare nu s-a mai dat în anii următori.

Vă rog să acordați mai multă atenție și acestei probleme. O spunem cu amărăciune pentru că cei care ne ocupăm de aceste probleme la Direcția muzeelor din fostul CSCA ne-am izbit an de an de așa-zise argumente și eram în permanență în luptă cu inspectorii Ministerului de finanțe și ai Băncii de Stat. După un timp, spre surpriza noastră, nu mai avem însă opoziție din partea reprezentanților instituțiilor de mai sus, ci chiar din partea colegilor noștri de la Direcția arte plastice, care ne dădeau ca unică indicație „să ne zbatem mai mult și să facem propuneri din timp”. Aceste propuneri însă nu se concretizau pînă la urmă. Au trecut ani! Ce-ar fi să se încerce din nou, măcar pentru București și alte cîteva centre, să se dea fonduri conform HCM 1003/1963, instituțiilor muzeale. Muzeele ar cunoaște mai bine șantierul creației — așa cum spunea tov. Maitec, și-ar putea completa în mai bune condițiuni patrimoniul, ar putea să facă cercetări mai consistente, ar putea privi în perspectivă. ș.a.m.d.

M. Popescu

Am stat destul de puțin la Direcția artelor plastice din C.C.E.S., dar nu am văzut, afară de vreo două adrese din ultima vreme, o singură hîrtie de la vreun muzeu prin care să se ceară o lucrare din atelier sau din vreo expoziție pentru achiziție. În afară de Muzeul de artă al R. S. României care a trimis, dar cam tîrziu, și de Muzeul din Constanța, nu s-au cerut lucrări din ateliere. Dacă ar fi venit asemenea solicitări și dacă n-ar fi fost rezolvate, desigur că direcția respectivă ar fi fost vinovată. S-a comunicat de vreo două ori muzeelor că au dreptul de solicitare, va trebui să se dea o circulară în acest sens. Sînt dificultăți. Probabil se va schimba și legislația. Cei de la Direcția așezămintelor culturale sînt fericiți să primească solicitări cu destinație atît de importantă și să le rezolve, fiindcă acele achiziții făcute cu destinație muzeală sînt deasupra oricărui discuții ; dar aceste solicitări nu vin. Nu doar pentru muzeul din București, ci s-a pus problema pe țară. Eu am fost primul care am susținut, din primul moment, că, din punct de vedere legislativ, măcar cîtorva dintre muzee trebuie să li se dea acest drept, adică să li se dea posibilitatea să cumpere direct.

I. Buzdugan

Nu știu ce s-a întâmplat în ultima perioadă, dar cu ani în urmă, aproape toate cererile muzeelor nu au fost luate în considerare de Direcția artelor plastice din lipsă de fonduri — care aveau altă destinație. Cred că muzeele au renunțat la acest lucru de vreme ce nu li se aprobau lucrările solite.

C. Anastasiu

Aș vrea să vă spun numai un singur lucru în legătură cu ceea ce s-a discutat înainte. Cereți întemeiat să se modifice legislația. Cine crede că este stinjenit din acest punct de vedere în activitate, poate să ceară modificarea legislației și ea se poate face foarte repede. Nu aceasta este întradevăr o problemă capitală. Eu însă vreau să mă refer la altele. Noi, Direcția artelor, considerăm că putem foarte bine face față și acestui lucru, dar nu avem absolut nimic împotriva modificării legislației.

L. Roșu

Se pare că discuția noastră tinde spre o analiză a activității fostei Direcții a artelor plastice, ceea ce nu este în intenția noastră. Rezultă destul de clar, se pare, că actualul sistem de achiziții — privind lucrurile prin prisma intereselor muzeelor — este defectuos, puțin ocolit și creează dificultăți dezvoltării patrimoniului. Dacă de zece ani sistemul existent nu a funcționat satisfăcător și a creat în permanență nemulțumiri, se pare că o reconsiderare a lui ar fi necesară, o reanalizare a instrucțiunilor s-ar impune.

G. Peleanu

Dar de ce nu studiați să vedeți dacă este necesar să modificați legislația? Căci, după cite aud, nu legislația este cea vinovată în principal, ci aceste instrucțiuni ale C.C.E.S. care au intervenit.

M. Popescu

Da, nu legea.

C. Anastasiu

Perfect, acestea sînt acte normative. Este o problemă rezolvabilă la nivelul președintelui Consiliului Culturii și Educației Socialiste.

M. Popescu

Trebuie dată aprobarea cel puțin la cîteva muzee din țară care să facă achiziții directe.

I. Buzdugan

Nici HCM 1003 nu împiedică posibilitatea de a se da fonduri muzeelor pentru lucrări de artă contemporană. HCM 1003 nu limitează ca fondurile pentru achiziții să se dea numai comitetelor județene, ci și altor ministere sau instituții.

C. Anastasiu

Mi se pare că aceasta este o problemă care nu trebuie să ocupe prea mult loc în discuția noastră în legătură cu Muzeul de artă contemporană. Și acesta, ca oricare alt muzeu, pentru a putea fi organizat are nevoie de un timp de 10—15 ani cel puțin, ținînd seama de faptul că dacă toate instituțiile muzeale au o dinamică a activității lor, acest muzeu are o dinamică mult sporită față de muzeele de tip clasic. Ori, pe de o parte este vorba de 10—15 ani pentru organizare, pe de alta, odată organizat, constați că trebuie să vii cu alte modificări, pentru că aici se string toate lucrările nou create. Iată de ce, pe de o parte îți trebuie 10—15 ani ca să poți organiza, pe de altă parte, după ce l-ai organizat trebuie să-l reorganizezi și treaba aceasta din 2 în 2 ani se face în Franța, la noi din 3 în 3 ani sau din 5 în 5 ani. Iată de ce mi se pare că lucrul trebuie făcut cu foarte multă seriozitate, din multe puncte de vedere. Întîi de toate, e bine să se facă o secție la Muzeul de artă al Republicii. Dar mă gîndesc la pictură, sculptură, grafică, artă decorativă, cu care se poate face un astfel de lucru? Soluția propusă de tov. Cebuc — să se găsească un local, amenajări etc. — iarăși este o soluție de compromis. Se spunea mai înainte că lucrările de artă contemporană se deteriorează foarte repede. Atîta timp cît ele nu sînt conservate, nu se creează condiții de conservare cum trebuie, înseamnă de fapt că facem o treabă mai mult rea decît bună. Este bine dacă se poate găsi forma de a instituționaliza un centru național de artă contemporană deocamdată, care să facă o selecție riguroasă, să pregătească întreaga documentare, în așa fel încît, cînd se va ivi posibilitatea în cîteva ani, nu știm cîți, a creării unei instituții speciale, construirea poate a unei clădiri special amenajate în acest scop, să nu pornim iar de la nimic.

GÎNDIREA MUZEOGRAFICĂ — OPTICĂ NOUĂ

M. Popescu

O altă problemă în legătură cu arta contemporană este și cea legată de modul în care arta contemporană poate fi mai bine prezentată în muzeu. Ideea aceasta a preluării întregii arte contemporane pentru a crea o secție puternică în vederea unui muzeu de artă contemporană este foarte atrăgătoare, însă trebuie să vedem în ce măsură muzeul, în actualul sistem, o poate prelua cu șanse de a o duce la bun sfîrșit. Ceea ce mă îngrijorează pe mine foarte profund la noi este faptul că se creează, în aceeași problemă, mici centre care lucrează paralel. În momentul de față există diverse locuri în care se gîndește asupra artei contemporane, se face o documentare; chiar la Institutul de istoria artei s-a început ceva, apoi s-a întrerupt. La Uniune există o documentare care continuă dar, deși e bună, este departe de a fi suficientă. Acum, Uniunea are inițiativa aceasta foarte interesantă de a

crea un nucleu, un embrion de artă contemporană un muzeu de artă contemporană, sub auspiciile sale.

O. Maitec

Să-i zicem centru, vă rog, ca să nu ne lansăm. Nu este definit.

M. Popescu

Nu e definit, dar a fost discutat în această perspectivă. Nu e definit, dar nici muzeul nu e definit. Noi nu am ajuns, la drept vorbind, să precizăm toate problemele, dar știu de discuția de la Uniune și că centrul acela a fost gândit într-o asemenea perspectivă. N-aș vrea să ajungem la paralelisme supărătoare, pentru că, într-adevăr, ceea ce ar putea să facă așa-zisul centru sau muzeu de artă contemporană pus sub auspiciile Uniunii, în locul acela, nu va putea face Muzeul de artă al Republicii care are alt statut ; și atunci, va exista o diferență, un decalaj care ar putea să fie foarte nociv și demobilizator pentru oamenii care lucrează la muzeu de exemplu. Nu aș vrea ca muzeul să fie pus în postura de ariergardă a avangardei care funcționează la câțiva zeci de metri distanță sub auspiciile Uniunii. Așa că există niște dificultăți. Dacă nu ajungem să ne concentrăm eforturile, să stabilim niște criterii care să fie cât de cât unitare, atunci nu știu cum vom face. Totdeauna au fost, la Muzeul de artă, oarecari probleme în legătură cu ce poate intra în Muzeul de artă, în actuala lui structură, din arta contemporană și ceea ce poate intra într-un muzeu mai deschis de artă contemporană ? Muzeul de artă poate prelua problema în vederea organizării unei secții separate de artă contemporană, dar nu o poate rezolva în incinta muzeului, în nici un caz să nu ne facem această iluzie. Muzeul nu va putea adăposti, niciodată, dat fiind că este primul muzeu al țării și este un muzeu de artă clasică, decît valori consacrate ale artei contemporane și în jurul cărora chiar se vor duce întotdeauna discuții foarte ample. Nu va putea deci prelua problema decît prin rezolvarea ei sub forma unei secții aparte de artă contemporană. Aș visa, indiferent sub ce auspicii, de stat sau ale Uniunii, la un Centru de artă contemporană, să-i spunem deocamdată așa modest, să fie unul măcar, care să rezolve în mod unitar această problemă, nu la diverse secții și centre care să funcționeze la mici distanțe, sub optici diverse într-un chip divers, care să incurce mai departe lucrurile.

Al. Cebuc

Îmi permiteți precizarea. Este foarte adevărat, și dv. aveți dreptate că un paralelism nu duce niciodată la un lucru bun. Dar, în același timp, indiferent ce face Galațiul, sau Constanța, sau Oradea, Bucureștiul în mod obligatoriu trebuie să aibă acest muzeu sau această secție ca Centru național, ca un viitor muzeu național.

O. Maitec

Sînt de acord cu ce propuneți. Paralelismul acesta, dispersarea aceasta este nefastă. Dar nu uitați că acest centru care se înființează este o încercare de a suplini lipsa instituției fundamentale din viața noastră culturală. Ea se naște cu dificultățile și cu deformările unei obști. Știți ce înseamnă ca o obște, teribil de subiectivă, să nască un asemenea centru. Dacă noi vom avea tăria, maturitatea sau luciditatea, noi obștea dar să facem ca noul centru să suplinească în țara noastră un centru național statal de cercetare, atunci ar fi foarte bine. Eu cred în așa ceva. Dar nu ne reproșați că nu avem această perfecțiune, căci și nouă ne este frică. Noi artiștii, cu realitățile noastre și cu multe dificultăți, naștem un lucru ca acesta, căci această obște, în condițiile pe care le are, cu niște posibilități materiale, nu poate aștepta la nesfîrșit un centru visat, în condiții ideale. Putem să avem grijă să se producă această conlucrare, această atingere a unui țel major.

N. Ițu

Eu am foarte multă încredere în ceea ce se plămădește în momentul de față la acest centru și sînt convins că o să iasă ceva din el. În cazul acesta, eu am tăria și în același timp certitudinea să vă spun că Muzeul național de artă nu are ce căuta în această formulă. Nu l-aș mai încărea cu această chestiune. Adică, Muzeul național de artă să fie Muzeul de artă așa cum este în momentul de față. Uniunea să realizeze acest centru și s-o ajutăm să-l facă.

O. Maitec

Nouă practicienilor ne vine foarte greu să definim însuși acest centru. E ceea ce simțim în permanență cu intuiția unei necesități majore. E nevoie de fundamentarea acestui centru cu termenii cei mai riguroși. Echipa care urmează să-l instaleze, și vrem să aibă personalitate, va trebui să o facă.

M. Popescu

Și eu gîndesc că Muzeul de artă așa cum este el structurat în momentul de față va prezenta într-o mai mare măsură decît acum o selecție de valori ale artei contemporane. Asta în orice caz. Dar asta este un lucru și Muzeul va trebui să aibă într-o mai mare măsură decît alte muzee reculul necesar pentru a selecționa aceste valori și astfel semnificative. Alt lucru este, totuși, punerea bazelor și organizarea treptată a unui muzeu de artă contemporană.

Al. Cebuc

Deci sînteți pentru formula de a se merge totuși în paralel ?

M. Popescu

Dacă s-a pornit în mod sistematic la această acțiune pe această linie și bineînțeles dacă există premisele ca ea să fie desfășurată cu rigoare și de către un grup de oameni foarte serioși, eu cred că se poate încerca să se rezolve lucrurile așa. Toată problema pe care o discutăm teoretic este pusă bine. Însă este o problemă de precizare a profilului unităților muzeale de artă de diverse tipuri. Cred că în funcție de asta vom stabili ce sarcini revin diverselor unități muzeale existente și atunci vom vedea dacă, de pildă, la Muzeul de artă trebuie să existe această secție de artă contemporană sau nu sau dacă ea se poate constitui de pe acum autonom. Dar atunci, Uniunea ar trebui să cedeze preocupările de tip muzeal muzeului, să sprijine dar să nu le guverneze, ca să zicem așa. Una este să le sprijine și alta este să dezvolte acest muzeu sub auspiciile ei. Dacă Uniunea își ia această sarcină de a dezvolta o instituție de tip muzeal în domeniul artei contemporane, dacă vrea s-o facă și dacă are posibilități materiale, este un lucru: dacă sarcina revine pe plan național, bucureștean, Muzeului de artă, atunci Uniunii îi revine rolul de a sprijini pe toate căile, moral, material, cu artiști, cu critici, această acțiune în cadrul muzeului și sub auspiciile muzeului. Nu mă pot gândi la o acțiune paralelă care ar încurca lucrurile.

C. Anastasiu

Se poate stabili un plan de colaborare.

M. Popescu

Este vorba de patronajul sub care se face acest lucru, în ce perspectivă și în ce optică.

C. Anastasiu

Cunoașteți în general muzeele din țară. Spuneți-mi câte muzee din țară au depozite care să ofere cât de cit condiții minime de conservare. Și atunci? De aceea, eu inclin să cred că rezolvarea pentru moment ar : posibilitatea de a se crea un centru național de artă contemporană. Apoi, deocamdată măcar, să se știe unde sînt toate lucrările, să se facă o selecție foarte riguroasă pentru ceea ce s-ar putea pune într-un astfel de muzeu. Deocamdată să instituționalizăm centrul sub o formă sau alta, apoi să vedem unde, cum să fie realizat muzeul.

O. Maitec

Nu credeți că trebuie să pledăm pentru un efort decisiv ?

C. Anastasiu

Fără îndoială, dar ținînd seama că acest efort nu se poate face rapid, muzeul o să-l ridicăm în 10 ani.

A. Pavel

Instituționalizarea și localul nu sînt același lucru. De pildă Muzeul de artă modernă din Paris, care merge pînă la zi cu expoziții periodice, ține de fapt de Louvre.

C. Anastasiu

Vrem să fie de fapt un centru de documentare, să selecteze foarte bine ceea ce ar putea constitui mai tirziu fondul acestui muzeu care ar putea să se facă peste 5—10 ani. Să vedem cu cîte eforturi și cum. Dar dacă vrem să facem o treabă, s-o facem de la bun început bună, pentru că altminteri vom fi puși în situația de a nu avea nici un local potrivit pe de o parte, iar pe de altă parte nici condiții de conservare.

N. Ițu

În a doua jumătate a anului trecut și în primăvara acestui an, noi ne-am schimbat în primul rînd, aproape total, concepția asupra noțiunii de muzeu de artă contemporană, asupra organizării lui, asupra a ceea ce ar trebui să între aici. În primul rînd am pornit — am spus-o și la Galați în prezența a mai mult de 30 de artiști plastici, critici de artă și altor oameni de cultură — de la premisa că nu se poate cuprinde, indiferent ce spațiu s-ar pune la dispoziție, tot ceea ce se realizează în mișcarea artelor plastice în țara noastră în momentul de față. Este imposibil să se facă acest lucru. Prin actuala expoziție noi am prezentat o modalitate de a pune în fața publicului posibilitatea de a cunoaște ce se face în momentul de față, de fapt, în arta noastră actuală : un grup de tendințe. Ele pot fi foarte multe, noi am mers pe o tendință și i-am zis cu un titlu foarte larg : *artistul contemporan și universul său*. Ne-am propus ca în viitor să dezvoltăm acest muzeu nu numai tematic, ci și din acest punct de vedere, adică problema interferenței între expoziția de artă contemporană și muzeul de artă contemporană. Firește că există o diferență, dar o interferență tot există. E imposibil să nu existe pentru că la un moment dat o serie de lucrări de artă, care sînt acum în expoziția noastră în premieră, luate direct din atelierele artiștilor, vor veni cîndva și vor fi văzute de același public într-o expoziție republicană sau într-una personală. Ceea ce am făcut noi acolo — și facem acest lucru din 1967 încoace — și dacă am făcut începutul ne-ar părea rău să rămînem totuși undeva la periferie — încercăm să îmbunătățim. Ar fi foarte bine dacă s-ar putea realiza aici, la București, un muzeu național de artă contemporană. Dar, noi nu renunțăm și aceasta este o profesiune de credință, de a merge pe această linie pe care am apucat. Bineînțeles, important este de unde pornim și unde ajungem. Iată o chestiune de ordin muzeografic și limitele discuției pot fi foarte largi și fără îndoială că vor fi foarte multe posibilități de contracizie. Unii zic că s-o luăm în mod cronic, alții, nu. La un moment dat sîntem puși în situația de a schimba cu totul concepția muzeo-

tehnică de prezentare a muzeului și să începem exact cu ceva ce este mai nou mergind spre ceea ce este mai vechi. Este de asemenea o formulă folosită, nu numai la noi, ci și pe alte meridiane. Cum va fi acest muzeu încă nu știm cu precizie. De unde va începe, cum va merge?

A. Pavel

Dar ne trebuie și un spațiu muzeal de tip contemporan. Vedeți că nu este problema numai a dobândirii unei opere sau prezentării unor artiști. Acest lucru trebuie să dea un caracter mai specific prezentării unui muzeu de artă contemporană, în comparație cu spațiul muzeal tradițional. Și acestui muzeu ar trebui poate să-i revină și o sarcină de a căuta mai adânc rădăcinile acestei arte — problemă pe care eu o consider defectuoasă în momentul de față, la toate muzeele noastre care au artă contemporană. Istoria sculpturii și picturii moderne s-a tot legat de avangarda anilor '20. Dar nu cred că acea expunere care a fost făcută, cu câțiva ani în urmă, la Muzeul de artă, care putea crea niște legături, le-a realizat, pentru că legătura strictă cu avangarda este contrazisă în mod esențial de felul în care evoluează arta contemporană. Mult mai convingător ar fi de pildă o prezentare, să zicem, a anumitor sculpturi în lemn — niște lucrări ca acelea care sînt la Muzeul etnografic din Iași. E o propunere. Se pot stabili noi asociații și corelații.

Muzeul de artă modernă de la Essen e făcut cu artă contemporană, adică cam de pe la 1950 încoaace și este combinat, în fiecare sală, cu lucruri ce par puse la îndeplinire, dar care dau cite o sugestie ; ceva indian, ceva precolumbian, adică se caută legături peste granițe, nu se urmărește cu orice preț o idee fixă a unei continuități, care poate există sau nu. Sigur că un muzeu are anumite obligații în această problemă a cronologiei, dar eu subliniez că este foarte importantă problema seriozității. De pildă, fiind vorba de niște artiști foarte tineri, mă refer acum la „Atelierul 35” care face un lucru care nu e bun, pentru că artiștii respectivi expun niște lucrări foarte frumoase, inițiativa este admirabilă, dar a găsit tot felul de formule (clasicul, atitudinea clasică) care vehiculează niște noțiuni fundamentale și se pun aceste etichete inadecvate pe niște lucruri, se crează confuzii. Asemenea mici experiențe, cu totul și cu totul avortate din punct de vedere al gândirii — nu mă refer la lucrări, lucrările sînt foarte bune — nu ar trebui adunate de un centru de acest fel. Un centru ar trebui să-și pună problemele mai serios fundamentate.

G. Peleanu

Nu este întotdeauna obligatoriu să prezinți vizual ideea și nici nu rezistă uneori : cînd încerci să faci demonstrația practică a unor idei obții exact rezultatul invers.

Mai sînt încă multe lucruri nelămurite, multe probleme de pus la punct și în ceea ce privește metodologia și în ceea ce privește influențarea publicului sau determinarea publicului să înțeleagă arta contemporană. De aceea s-ar putea profila cele două

săli existente la Muzeul de artă pe o asemenea activitate, expunînd un anumit material, cumulat cu o activitate foarte susținută propagandistică. Se poate face și lucrul acesta. În ceea ce ne privește pe noi, care trebuie într-un fel sau altul să rezolvăm expunerea în cele două săli, avem intenția să facem propuneri pentru două variante și să le supunem așa cum dealtfel se și preconiza aici, unei discuții mai largi, care oricum să-i angajeze și pe artist și pe criticii de artă și Institutul de istoria artei și Consiliul Culturii și Educației Socialiste fără indovală, absent aici. Și eu zic că Muzeul de artă — chiar dacă este singurul muzeu care trebuie să îmbrățișeze arta de pe întreg teritoriul țării — oricum ar fi, el însă nu va putea să se ocupe în mod foarte sistematizat și în amănunt de arta contemporană. El se va putea ocupa de anumite virfuri ale artei contemporane, dar nu de mișcarea artei contemporane. Ar trebui acest Centru metodologic pe care eu personal îl văd la nivelul Consiliului Culturii și Educației Socialiste.

M. Popescu

De pildă, în Franța, este obișnuită expunerea la Palais du Luxembourg, care este un fel de anticameră a Luvrului. Noi acordăm valoarea muzeală în momentul de față cu mare ușurință artei contemporane, în absența oricărui criterii, care să fi fost elaborate științifice.

G. Peleanu

Eu cred totuși că problema artei contemporane trebuie lămurită prin această înregistrare în Centrul de artă contemporană și prin sistematizarea documentației contemporane. Pe urmă din el trebuie ales pentru muzeu. Chiar Muzeul de artă contemporană, dacă se va constitui ca muzeu, cred că în principal va arăta tot ca un muzeu experimental. Nu se poate vorbi de un muzeu de artă contemporană așezat pe aceleași principii ca muzeele cît de cît tradiționale. El va trebui să aibă alte obiective și alte funcții. Sau, dacă are aceleași funcții, de educație în ansamblu și în principiu, el trebuie altfel organizat. Dar dat fiind că problema unui muzeu de artă contemporană este încă îndepărtată, o problemă mai apropiată și poate cu ceva mai multe șanse de rezolvare este cea a sistematizării fondului existent, ca și cea a acestui centru metodologic.

O. Maitec

Trebuie sădit în conștiința noastră faptul că, a nu avea azi un muzeu este o lacună gravă. Deci trebuie să sădim în primul rînd convingerea acestei necesități. Și nu adoptarea de paleative de tipul : întii studiem, apoi croim etc. Este convingerea mea mare și fundamentală pentru că eu simt și vă mărturisesc că nu există un interes general al factorilor majori de răspundere în această privință.

G. Peleanu

Probabil că nu există, de vreme ce de fiecare dată s-au căutat niște soluții ad-hoc și care, probabil, la un moment dat, au rezolvat niște situații.

O. Maitec

Există oare o temere asupra artei contemporane. Ce temere ? Cum este ea ? Cum este cea adevărată ? De unde începe ? ș.a.m.d.

G. Peleanu

Poate că nu sînt totdeauna rezultatul unor temeri.

O. Maitec

V-aș întreba, nu ați organizat la muzeu pentru că nu ați avut spațiu sau pentru că v-ați temut de complicațiile definirii artei contemporane ?

G. Peleanu

Noi am deschis, la un moment dat, sălile de artă contemporană la înțelegerea momentului acela. Dacă era sau nu bine, asta e altceva. Pentru că în fond trebuie să se reflecteze asupra faptului că la arta contemporană, mai mult decît la valorile tradiționale, se poate umbla mereu, se poate reface.

A. Anastasiu

Totuși artiștii voiau mereu altceva. Este cazul unor tineri artiști care veneau după fiecare expoziție să ne ceară să schimbăm lucrările din expunere pe motiv că nu-i mai reprezintă... A reflecta într-un muzeu o stare de fiecare zi înseamnă a anula ideea de muzeu. Muzeul de artă modernă tocmai de aceea se mișcă între niște extreme care pleacă de la muzeul de concepție aproape clasică la forma cea mai evoluată, cea mai liberă, cea mai vie în ceea ce privește reprezentarea artei contemporane. De pildă arta efemeră, care durează câteva momente sau ceasuri, atît cît durează actul de creație și pentru care muzeul de artă modernă pune la dispoziție în fiecare zi unui artist sau unui grup de artiști sălile sale, unde nu se vede, după consumarea experienței, nimic decît amintirea înregistrată pe o peliculă adică niște piese, fotografii sau alte materiale, doar dovezi materiale a ceea ce artistul a prezentat ca sugestie, ca idee, ca gîndire și care sînt considerate ca atare de toți cunoscătorii. Pentru că altminteri, nu-mi explic cum asemenea artiști, care sînt niște nume de notorietate în lumea plastică contemporană, sînt invitați de alte diverse muzee pentru a crea noile opere care-i pasionează. Așa cum s-a arătat, este o necesitate al cărei termen de discuție trebuia să fie cu vreo 20 de ani mai înainte. În abordarea problemei — și eu cred că vom mai avea încă multe discuții și într-un cerc și mai larg — sîntem încă într-o fază în care trebuie să vedem foarte clar și limpede cum concepem această instituție, Muzeul de artă modernă la noi. Vorbesc de un muzeu național pentru că alte forme, n-aș putea spune rudimentare, dar niște forme poate mai puțin reprezentative ca un muzeu, există în țara noastră, fie, sub forma chiar a unui muzeu constituit, fie sub forma unor secții ale unor muzee de artă, unde arta contemporană este destul de bine reprezentată, la posibilitățile noastre. De altfel, chiar în Muzeul de artă al repu-

blicii se poate face o continuare a secției de artă modernă. Nu știu dacă s-ar putea face sub formele fixe în care se concepe, cred eu, Muzeul de artă națională, pentru că indiferent cît evoluează de mult această instituție în concepția modernă, tot muzeul este ceea ce rămîne ca instituție, adică se bazează pe principii fundamentale ale sale, pe patrimoniu, pe ideea de conservare, pe ideea de exploatare a acestui patrimoniu. Și atunci, ideea unui muzeu național de artă contemporană sau a unor muzee de artă contemporană mai mici în țara noastră, eu cred că este o idee care nu ne poate lăsa liniștiți. Pentru că sînt absolut necesare. De ce spun asta la noi ? Spre deosebire de alte muzee sau de alte țări, care, avînd patrimoniu extrem de vast își pot permite ca acesta să fie etalat în fiecare oraș, nemaivorbind de depozitele care sînt dolidora de lucrări, sau de alte instituții cu activități culturale care dețin creații artistice din epoci mai vechi sau mai recente. Noi, din punctul acesta de vedere, sîntem obligați, datorită condițiilor în care s-a dezvoltat de-a lungul secolelor arta noastră, să asigurăm un mai larg evantai de muzee de artă modernă și contemporană pe tot întinsul țării. Dar aici intervin foarte importante criterii care stau la baza organizării unui asemenea muzeu. În plus, există condiții obiective care capătă caracter de permanență bazate pe niște date imediate. Nimeni n-ar fi făcut un muzeu al lui Cuza Vodă în timpul dinastiei. S-a pus problema după ce totul a fost pierdut de la Cuza Vodă. Tot așa cum nu cred că o să facem un muzeu, așa cum îl dorim, al mișcării de avangardă românești în amploarea în care ar merita. Astăzi nu putem spune despre aceasta prea multe pentru că nu mai avem lucrările, fiindcă totul s-a împrăștiat. Va fi o greutate, cu tot optimismul nostru și cu toată ideea necesității Muzeului de artă contemporană în formarea lui, iar Uniunea va avea greutatea în ceea ce intenționează să facă acum. Pentru că acest muzeu va reflecta nu mișcarea artistică, ci va reflecta grupuri în funcție de cum evoluează mișcarea.

O. Maitec

Va fi foarte viu. Intră în mașina contradicțiilor.

A. Anastasiu

El va ridica problema artei și creației contemporane și aceasta este cea mai importantă realizare. Va permite să se creeze o posibilitate ca în orice moment să fie adunate la un loc cîteva zeci de lucrări, cîteva zeci de artiști care sînt pasionați, preocupați și care au rezultate în aceste domenii. Ideea unui centru de studiu al mișcării contemporane, în care să fie concentrat în germen muzeul care se va face poate în 1980, cînd mă gîndesc că va fi asigurată și construcția respectivă, mi se pare absolut salutară. Dacă pentru un muzeu modern fondurile — și totdeauna de acestea ne-am izbit — sînt mai greu de asigurat, achizițiile treptate și bine dirijate pentru niște antepozice bine dotate, în care operele de artă să fie păstrate-supravegheate și folosite pentru manifestările tem-

porare, sînt mai lesnicioase. Pentru muzeele de artă modernă ale unor țări avansate s-au dat cîteva spații restrînse, care nu le permiteau să-și expună nici un patrimoniu mai firav. Asta nu le-a împiedicat să găsească alte modalități de prezentare a mișcării plastice. Împrumutul de la artiști este o formă care aproape se practică în toate țările. Forma de schimburi cu muzee din alte țări cu lucrări valoroase și asta se practică în foarte multe țări. Și poate că vom ajunge și noi — cel puțin cu unele muzee din țările socialiste, unde s-ar putea crea o bază de schimb — la o serie de schimburi care să creeze o mișcare vie în jurul problemelor artei contemporane și care sînt probleme de notorietate. Dar problema este cea a antenelor sensibile. Principalul este că există. Poate că nu sînt aici printre noi, poate că nu există nici într-un cerc mai larg, dar undeva tot există asemenea oameni care să știe să vadă că o anume lucrare de artă va fi o valoare peste 40 sau 50 de ani sau doar peste 30 de ani. Vorbim astăzi de Tucelescu, de Anghel, poate că mai sînt vreo 2—3, dar să nu uităm că aceștia au fost printre noi și poate că ce au avut mai bun n-a intrat în muzeele noastre. Așa că nu avem dreptul să trecem peste treburile astea în continuare, după o experiență destul de amară pe care am avut-o în această perioadă. Probleme ca: felul achizițiilor, cu ce achiziționăm, cu cine, se rezolvă. Dar noi uităm că între timp, de cînd am votat anume sume la achiziții, țara a mai cîștigat încă un sfert din numărul ei ca populație — adică sînt nevoi suplimentare — uităm că suprafața orașelor între timp s-a lărgit, aproape că s-au dublat, sînt zone în care mișcarea plastică este absolut absentă. Cu ce satisfacem aceste necesități? Cu lucrări de Grigorescu și Andreescu? N-avem. Cu Luchieni? Mai puțin! Cu artă contemporană. Acesta este izvorul viu și valoros. Sînt condiții create pentru ca arta contemporană, arta modernă, să-și găsească locul în viața noastră de astăzi. Cine nu înțelege lucrul acesta înseamnă că nu înțelege multe din treburile acestea care privesc domeniul. Cei care nu se priceap ar trebui să se dea la o parte. Aici ar trebui, poate, avocații de care se spune, ca să susțină necesitatea artei contemporane.

O. Maitec

Există un filon al încrederii și al pasiunii care pot oricînd compensa niște condiții materiale. Cînd există încrederea în artist, eu garantez că se poate realiza orice. Cînd există suspiciunea, de la forma cea mai grosolană pînă la forma fundamentală a concepției, cînd ai această temere că ți se pune la îndoială munca ca substanță, ca necesitate, ca valoare, atunci se prăbușește tot.

COLABORAREA: MUZEOGRAF-CRITIC-ARTIST

Al. Cebuc

Este necesar să surprindem tot ceea ce se realizează în etapa actuală pentru că trebuie să recunoaștem că tot ceea ce se achiziționează este oarecum întimplător, pentru că toate achizițiile care

se fac, nu se fac de către muzeografi, ci se fac de comisiile alcătuite din membrii UAP. Sînt în comisii foarte puțini, poate chiar inexistenți muzeografi, și cînd este vorba de a face această selecție pentru un muzeu de artă contemporană ne vom izbi de ceea ce ne-am izbit cu realizarea expoziției „25 de ani...” La un moment dat umbliam după lucrări reprezentative pentru o anume problemă și nu avem de unde să le luăm.

M. Popescu

Ați pus o problemă esențială : cea a tipului de muzeograf.

Al. Cebuc

A tipului de muzeograf corespunzător, care să facă parte din aceste comisii. Pentru că noi, de fapt, achiziționăm pentru instituții nu pentru muzee, în etapa actuală. Din ceea ce am achiziționat anul acesta de la Salonul municipal, cite lucrări au intrat în Muzeul de artă al R. S. României? Două-trei! Și acelea cu mare greutate. Aș crede că trebuie să ne gîndim atent la toate aceste chestiuni încă de pe acum, deoarece vom depăși aceste etape și pierdem o serie de lucrări.

A. Pavel

Ceea ce spune tov. Cebuc este un lucru foarte important, deoarece pune una din problemele care cred că se ivesc de la sine în viitoarea constituire fie a unui muzeu de artă contemporană, fie a unor secții în cadrul muzeelor existente.

Dar eu cred tocmai că ceea ce trebuie să intervină așa ca un spirit rou, la selecția și la activitatea practică viitoare de constituire a unor asemenea muzee, lucruri permanente, nu e vorba numai de un început, este tocmai să fie atrași la această colaborare artiști, adică să se creeze o nouă colaborare între artiști și muzeografi, lucru care ar fi în avantajul tuturor și care să aibă chiar un rol nu numai în oarecare comisii de achiziții, ci chiar la constituirea acestor muzee. Eu vreau să vă citez un fapt care s-a întimplat în Franța și care este foarte important. Mai de mult, adică prin 1943, în plin război, muzeografi și artiști au început să adune opere și a existat atunci o propunere pentru constituirea unui muzeu de artă contemporană, luîndu-se din expoziții sau cînd nu s-a putut, din ateliere, lucrări. Consider ca un lucru de o deosebită importanță această colaborare sistematică dintre artiști și muzeografi.

Al. Cebuc

Toată lumea este de acord cu aceasta, însă pînă acum nu a existat această colaborare.

A. Pavel

Lucru care era nociv și pentru o parte și pentru alta.

M. Popescu

Acesta este foarte important și aici se pune problema tipului de muzeograf care trebuie să

asigure operația de constituire într-un mod lucid a secției de artă contemporană, a unui muzeu, sau, cu atât mai mult, a unui muzeu național de artă contemporană. Pentru că, să nu ne ascundem după degete, muzeografi noștri, tipul de muzeograf clasic, ca să spunem așa, foarte competent, foarte calificat — vorbesc de muzeografii valoroși — este totuși un muzeograf întors mai mult spre valorile consacrate ale trecutului și mai puțin organic legat de arta contemporană; trebuie să fie nu numai cunoscător al artei contemporane din depozitul muzeului sau din expoziția de bază, trebuie să fie un muzeograf care să asigure dezvoltarea unei secții adevărate, să fie legat în modul cel mai organic de mișcarea artistică, de viața artistică, de breasla artiștilor contemporani. Să fie un om din această breaslă, fiind în același timp un păstrător al valorilor artei contemporane. Acest tip de muzeograf nu este foarte răspândit. Nu spun că nu există, dar nici foarte răspândit nu e. Acest tip de muzeograf cu inițiativă și experiență, deci cu relații intime, repet organice, cu viața artistică contemporană, este condiția primordială, după părerea mea, pentru ca secțiile muzeelor și muzeele de artă contemporană să se poată dezvolta în condițiile cele mai de dorit.

C. Anastasiu

Aș putea să dau două exemple: Coriolan Hora de la Oradea a luat într-un an lucrări în valoare de aproape 5 milioane lei. Cumpărase mai dinainte și altele din expoziții. La fel la Galați. Chiar acum o săptămână, Coriolan Hora a luat peste 100 de lucrări. La Galați într-un an de zile s-au luat lucrări în valoare de peste 1 milion. Deci posibilitatea există. E vorba numai de tipul de muzeograf care să fie preocupat de o astfel de problemă. Să cunoască bine problemele artei contemporane și să fie foarte activ, să fie prezent în toate expozițiile, nu numai în cele din București, ci și în cele din provincie. Mai ales că multe din muzeele de artă care au secție de artă contemporană sînt în centre mari, unde sînt și filiale puternice ale Uniunii.

O. Maitec

Pentru că ați pus aici problema criticii: cîndva mi-am permis, puțin poate nu foarte politicos la adresa criticilor, să spun că mi se pare că în ceea ce privește criticul, iubitorul (las deoparte cercetătorul, istoricul care este o instituție mai sobră), adică criticul la zi, nu cronicarul, ci cel care se ocupă tot timpul, microbiștului așa spune, de obiectul de artă, două categorii ne displac: pedagogii care vor să ne îndrume pe coridoarele artei în toate direcțiile ci și avocații care de multe ori ne satisfac niște orgolii sau interese, dar simți că nu sînt cei care suportă și garantează dezvoltarea unei culturi sau a unei arte. Nu aceste două tipuri sau aceste calități le visăm, ci concret, demonstrația unor expoziții, de exemplu aceea făcută cînd a fost Colocviul Brîncuși, acum această antologie frumoasă, „25 de ani de artă plastică românească”, discutabilă, dar tocmai de aceea mi se pare vie

sau încerca rea, cu ocazia unui congres al esteticienilor de a se demonstra capacitatea omului de cercetare, a teoreticianului, de a se apleca asupra unor realități de ordin practic. Asta a demonstrat Galațiul, asta a demonstrat o pasiune de tipul expoziției din decembrie și poate că mai există multe pe care poate numai nedreptatea le-a uitat sau pe care eu personal nu le-am cunoscut. Iată acestea sînt realitățile care pregătesc, vorbind în termeni optimiști, un viitor muzeu de artă contemporană. Nu avem nevoie de avocați și pedagogi, ne trebuie mari convingeri și mari pasiuni.

M. Popescu

Mai trebuie și altceva, mai trebuie și o muncă sistematică, pentru că niște entuziasme care se inflăcărează la un moment dat se sting... Pentru domeniul acesta, care este atât de dificil prin firea lucrurilor, este nevoie de cineva care să încerce să facă muncă sistematică, să încerce să pună ordine, să studieze pe ansamblu problema. Vorbim mereu de centre care sînt văduvite de artă plastică, dar cineva trebuie să aibă evidența situației, un Centru care să propună itinerarii de expoziție, să cunoască patrimoniul, să știe ce se poate face. Sigur că Oficiul de expoziții face un început, dar nu poate să acopere această problemă. Muzeul Republicii o face ca o mică parte dintr-o activitate foarte complexă. Muzeele locale nu pot rezolva problema pe ansamblu. Cred că cel mai important lucru ar fi să creze și baza documentară; să se aibă viziunea de ansamblu a întregii arte contemporane de pe tot teritoriul, dar care să aibă și un sector capabil să realizeze un flux continuu de expoziții, cu un program foarte variat, cu cataloage bine puse la punct și cu un răsunset mai mare... Și dacă un asemenea centru indiferent sub ce auspicii activează — se poate discuta, să fie de stat sau să fie sub patronajul Uniunii — ar funcționa un timp bine, ar avea și o activitate de ordin expozițional și experimental și științific, cred că pe această bază s-ar crea o convingere, în toate părțile, că un muzeu de artă contemporană cu toate cheltuielile pe care le implică, este timpul să fie făcut. În momentul de față nu sînt destule premise concret previzibile pentru a cheltui, știu eu 50 de milioane pentru a se face o clădire cum trebuie... Dar trebuie ca această acțiune în jurul artei contemporane să fie mai sistematică, mai consistentă, să aibă amploarea necesară pentru ca să se poată spune: nu mai poate fi cuprinsă de un muzeu nu o mai poate cuprinde o secție; trebuie să-i găsim un loc adecvat. Noi știm că mișcarea e puternică, dar nu e canalizată încă așa încît să se desfășoare în lumina opiniei publice...

Așa cum s-a discutat încă de la începutul discuțiilor, acest material este primul dintr-o serie pe care o dorim cît mai bogată în idei și sugestii pe care le solicităm colaboratorilor revistei noastre.

Masă rotundă realizată de Tereza SINIGALIA